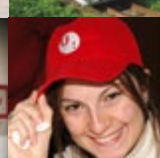

ZPRAVODAJ UNIVERZITY PARDUBICE

PRESS CENTER
VŠCHT
PARDUBICE

gdech
dyerii

Obsah

6

Vědu jsme dělali na koleni, říká absolvent z roku 1956

8

Prof. Vladimír Macháček: Škola mi dala dvě lásky

10

Byli jsme mistři světa

12

Studium snadné nebylo, ale život vysokoškoláka byl skvělý

13

Věda by se měla rozvíjet, jinak je bádání polovičaté a výuka kulhá

14

Umíme být excelentní a držet krok se světem, říká rektor Jiří Málek

19

Nepřehlédnutelný Roman Bulánek a jeho zeolity

23

Lídři excelentních vědeckých týmů

24

Stalo se na UPa

28

Čtyři děkani, čtyři absolventi

33

Jsem srdcař. Někdy mám pocit, že na fakultě musím zemřít

38

Unikátní litomyšlské Portmoneum může za vznik Fakulty restaurování

40

Drsňák ze seriálu Ulice Tomáš Dastlík má titul inženýra ekonomie

44

Malej NY a Mount Anne mezi nejlepšími knihami

46

Po stopách chemie v umění

48

Nebýt chemie, možná bychom se dohromady nedali

50

Počátky vysokoškolského sportu v Pardubicích

UNIVERZITA
PARDUBICE

*Naše historie se
píše od roku 1950*

UNIVERZITA
PARDUBICE

Zpravodaj Univerzity Pardubice

Vydává Univerzita Pardubice, Rektorát, Oddělení propagace a vnějších vztahů, IČ: 00216275.

Adresa: Studentská 95, 532 10 Pardubice 2, telefon 466 036 413, 466 036 406, e-mail: zpravodaj@upce.cz.

Zpravodaj UPa najdete také na webové stránce: <https://www.upce.cz/media.html>.

Redaktorka: Věra Příbylová. Externí redaktorka: Zuzana Paulusová. Redakční okruh: Lenka Čermáková,

Tomáš Jiránek, Lucie Kašková, Lucie Košťálová, Andrea Koblížková, Martina Macková, Adrián Zeiner

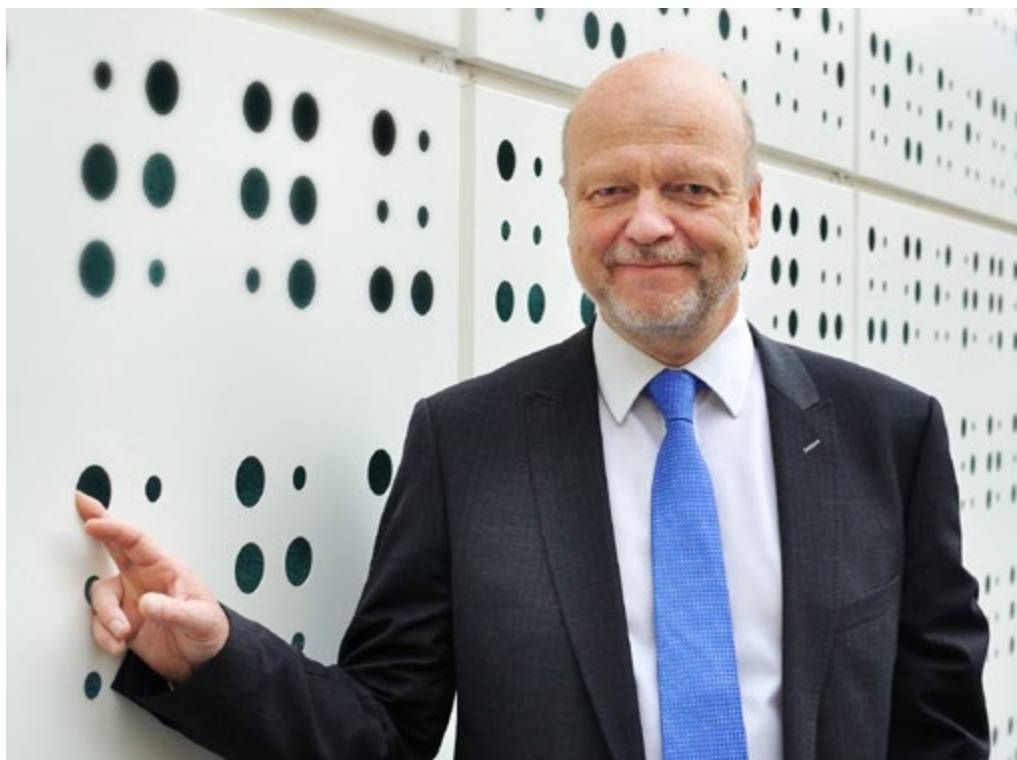
Fotodokumentace: CITS – Adrián Zeiner, Petr Špaček, Milan Reinberk a archiv UPa.

Grafická úprava a sazba: CITS – Alena Komárková.

Redakce si vyhrazuje práva krátit a editorsky upravovat texty.

Tisk: Vydavatelství a polygrafické středisko Univerzity Pardubice.

Číslo: 100/2020, 20. ZÁŘÍ 2020, náklad 1 500 ks, periodicita 4x ročně, ISSN 2570-5644, MK ČR E 22928.

NÁŠ PŘÍBĚH NEKONČÍ ...

Milé čtenářky, milí čtenáři, každý z nás slaví určité milníky nebo kulaté narozeniny tak trochu víc než ostatní výročí. V lidském životě jsou důvodem k oslavě a také příležitostí k rekapitulaci toho, co se nám povedlo, čeho jsme dosáhli, a momentem, kdy si vzpomeneme, kteří lidé měli a stále mají pro naše životy velký význam.

I v historii vysoké školy jsou kulatá výročí důvodem k oslavě i zamyšlení. Dovolte mi tentokrát být více osobní. S naší vysokou školou jsem spojen více jak 40 let. Nejprve jako student, později jako vědecký pracovník a učitel. To je prakticky celý můj dosavadní profesní život. Měl jsem možnost dlouhodobě pobývat v zahraničí, ale vždy jsem se rád vracel domů, na školu, s níž jsem bytostně spojen.

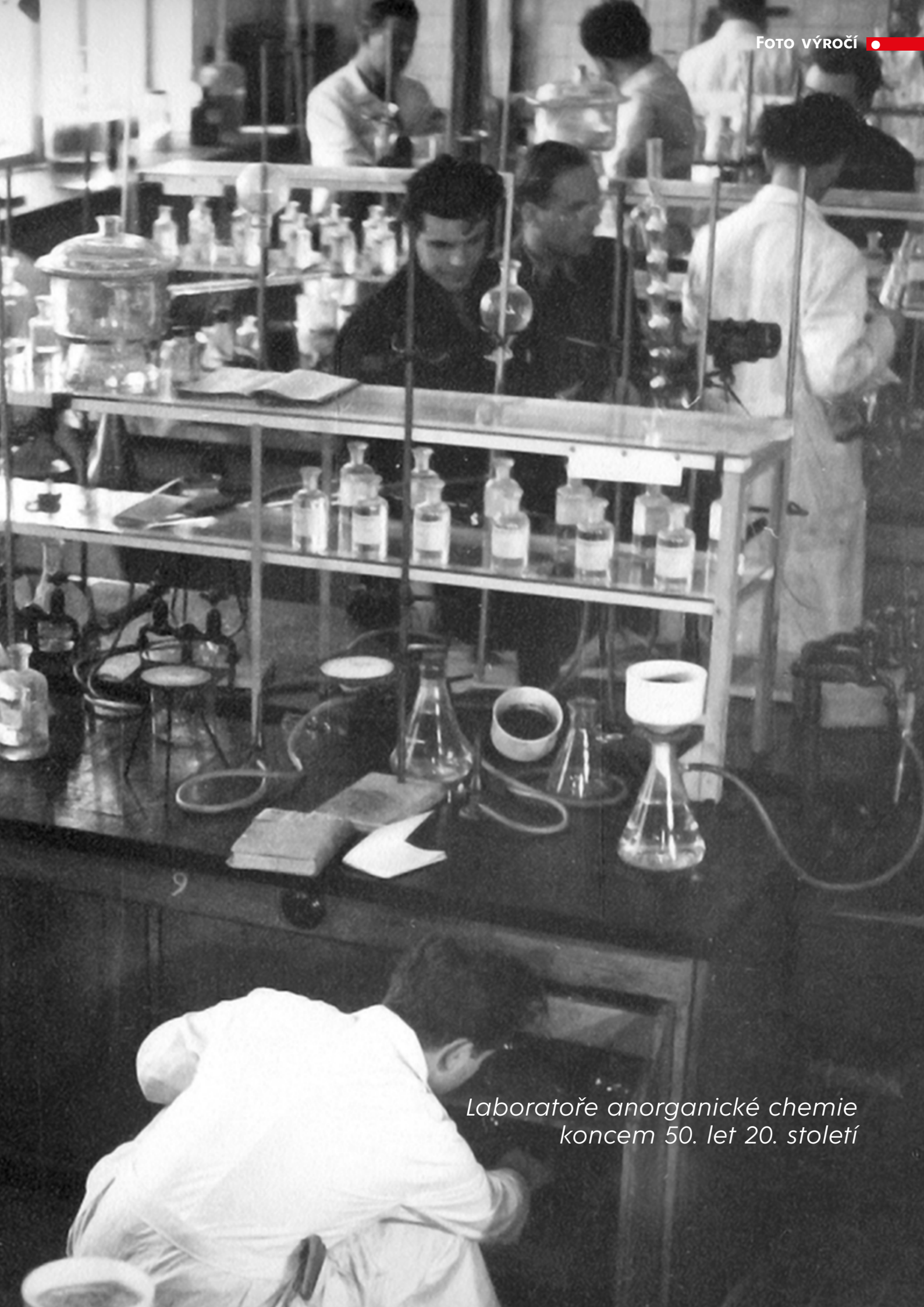
Škola je vždy tvořena lidmi. Učitelé se zapisují do myslí svých studentů, kteří sice po svém absolutoriu odcházejí, ale zcela jistě si uchovávají vzpomínky na studentská léta strávená na vysoké škole. Pevně věřím, že se tyto vzpomínky netýkají jen sportu a studentských kratochvílí. Doufám, že v nich své místo mají i vzpomínky na tvůrčí zaujetí odbornou prací ve spolupráci s učiteli a dalšími kolegy. Takto vnímám naši univerzitní historii já. První vzory pro tvůrčí odbornou práci jsem našel zde.

Vysoké školství v našem městě započalo před 70 lety, kdy vznikla Vysoká škola chemická v Pardubicích, předchůdkyně školy 40 let známé pod zkratkou VŠCHT a základ dnešní Univerzity Pardubice. Každá z našich současných sedmi fakult má svoji cestu, která se po desítky let vyvíjela a patří do naší společné historie. Jsme jedna z tisícovky nejlepších škol světa a těšíme se uznání doma i v zahraničí. Více než 40 tisíc absolventů je důkazem, že jsme vyslali do světa celé město vzdělaných lidí. Věřím, že dělají čest jménu naší univerzity a ve svých myslích si nesou příznivé vzpomínky na studentská léta.

Zavzpomínejme tedy, i prostřednictvím tohoto jubilejního, stého vydání univerzitního zpravodaje, s pamětníky dávnější i zcela nedávné historie Univerzity Pardubice, jejíž vývoj z chemicky zaměřené školy v mnohovrstevnatou univerzitu je rozhodně zajímavý a velmi pestrý. Rád využívám této příležitosti k poděkování všem zaměstnancům Univerzity Pardubice, těm současným i těm, kteří se na životě naší vysoké školy podíleli v minulosti, za práci a příspěví k jejímu rozvoji a akademickému růstu, našim studentům za zájem o poznání a všem příznivcům za setrvalou podporu.

váš rektor Jiří Málek

*Laboratoře anorganické chemie
koncem 50. let 20. století*

Vědu jsme dělali na koleni, říká absolvent z roku 1956

V LABORATOŘÍCH STRÁVIL TÉMĚŘ 60 LET SVÉHO PROFESNÍHO ŽIVOTA. BYLA TO PROSTĚ LÁSKA K CHEMII. JE JEDNÍM Z PRVNÍCH ABSOLVENTŮ. VYSOKOU ŠKOLU CHEMICKO-TECHNOLOGICKOU V PARDUBICÍCH UKONČIL V ROCE 1956. PROFESOR FYZIKÁLNÍ CHEMIE KAREL KOMERS PRACOVAL NA ŘADĚ VÝZKUMNÝCH TÉMAT, Z NICHŽ NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ JE SPOJENO S VÝROBOU BIONAFETY.

Kdy naposled jste se podíval do svého studijního indexu?

Kvůli rozhovoru jsem ho otevřel nyní po mnoha letech. Vzpomněl jsem si na hodně věcí, a také na to, kde jsem pohořel.

Pan profesor – a pohořel?

Propadl jsem u dvou zkoušek. Z mineralogie, hlavně pro tehdejší způsob její výuky. A pak z předmětu Bezpečnost práce a protipožární technika. Tehdy jsme se se spolužáky vsadili, kdo řekne zkoušejícímu největší nesmysl. Dostal jsem otázku „Ochranné nátěry proti ohni“. A já navrhl nitrocelulosový lak, o kterém všichni vědí, že je vysoce hořlavý. Nestačil jsem samozřejmě ani otevřít dveře. Potom jsem se zkoušejícímu omluvil a vysvětlil, co mě k tomu vedlo.

Proč jste se rozhodl zrovna pro chemii?

S myšlenkou studovat chemii jsem si začal pohrávat v posledním ročníku na gymnáziu. Měli jsme skvělého učitele na chemii pana profesora Vostřela. Byl přísný, ale dokázal nás hodně naučit. A když jsem maturoval, vznikala v Pardubicích Vysoká škola chemicko-technologická (VŠCHT). Moji rodiče nebyli majetní a studium v Praze by nezvládli zaplatit, proto jsem si podal přihlášku tady.

Na vysokou školu jste se hlásil už v prvním roce otevření školy, ale nedostal jste se. Je to tak?

Ano, mohl jsem být opravdu prvním absolventem. Tenkrát jsem však nebyl přijat z kádrových důvodů. Bylo mi doporučeno odejít na rok do výroby. Proto jsem nastoupil do tehdejšího Ústavu plastických hmot (UPH, dnes SYNPO – Syntetické polymery, pozn. red.). Tento vynucený pobyt se nakonec ukázal jako velké plus. Když mě po roce na VŠCHT přijali, hodně mi při studiu pomohla zkušenost z praxe, v laboratoři jsem měl obrovskou výhodu. Nevýhoda byla ale v tom, že jsem se trochu odnaučil učit. První rok studia

byl pro mě proto velmi náročný. Od druhého ročníku mě chemie moc zaujala a baví mě dodnes.

Kde se tenkrát učilo?

Škola tehdy teprve „za pochodu“ adaptovala budovu bývalé Strojní průmyslovky na náměstí Čs. legií. Výuka probíhala hlavně v „mlynářské škole“ (dnes Střední průmyslová škola potravinářství a služeb, naproti kostelu sv. Bartoloměje, pozn. red.). Tam byla přednášková místnost a laboratoře. Potýkali jsme se také s nedostatkem studijního materiálu, neměli k dispozici skripta, učili jsme se hlavně z rukopisných poznámek na přednáškách a seminářích. I když bylo tenkrát vše komplikované a náročné, byl jsem rád, že jsem se na školu dostal. A chtěl ji samozřejmě s úspěchem dokončit. Vzpomínám si, že nás nastoupilo do ročníku 140 a skončilo 72. Zkoušku bylo tenkrát dovoleno opakovat pouze jednou, výjimečně dvakrát, ale to už byl rektorský termín. Při neúspěchu následoval odchod, bez milosti.

Na koho z vyučujících si vzpomenete?

S mlynářskou školou se mi pojí jméno profesora Syrového z laboratoří analytické chemie, hlavně jak nás tehdy učil vážit na analytických vahách „na povel“. Museli jsme, každý u jedné vah, sedět a on vele: „Vezměte do ruky pinzetu – ted! A všichni to museli naráz udělat. „Vezměte závaží, ted!“... Ono to vypadalo směšně, ale brzy jsme zjistili, že když se to neudělalo, jak chtěl pan profesor, nebylo možno na tehdejších analytických vahách navážít vzorek s přesností na čtyři desetinná místa v gramech. Mám pocit, že mnozí dnešní studenti si dostatečně nevážní toho, co mají k dispozici. My jsme byli vděční za každou odbornou informaci. Těžko dnes vysvětlíte, s jakými obtížemi se škola budovala. A co všechno se muselo stát, aby se dostala na současnou pedagogickou i výzkumnou úroveň. Aby byla školou, která má v republice velmi dobrou pověst.

Kdy jste byl naposled na fakultě?

Je to asi měsíc. Trošku ještě spolupracuji s katedrou biologických a biochemických věd, konkrétně s profesorem Alexandrem Čeganem. Společně jsme napsali skripta z fyzikální chemie pro jejich specializaci. Přišel jsem si pro signální výtisky druhého dílu.

Pořád píšete?

Už málo, ale když vás něco baví, chcete se tomu věnovat, dokud vám to zdraví a okolnosti dovolí. Je to jeden ze způsobů, jak strávit čas, který mi ještě zbývá (smích).

Chemie vás nikdy nepřestala nudit?

To opravdu ne. Pořád sleduji, co se na fakultě děje, a snažím se stále zůstat ve spojení. Samozřejmě, že hlavně pozoruji své mladší kolegy, jak si vedou na mé mateřské katedře fyzikální chemie. Je pravda, že od doby, co jsem tu studoval a pracoval, se hodně věcí změnilo. Dnes jsou jiné možnosti, fakulta má velmi moderní vybavení a věda se dělá mnohem lépe.

Minulý režim ledasco utlumil. Co zasáhlo vás?

V akademickém roce 1968–69 jsem byl na studijním pobytu na Technické univerzitě v Mnichově. Tehdy k nám přišli Rusové, a když jsem se vrátil, nastala normalizace. Na katedře nebyl tehdy žádný člen KSČ. To způsobilo, že jsme přišli o specializaci, tudíž nebyly ani peníze na vědu a výzkum. Trochu nás zachránilo, že jsme tehdy měli společnou specializaci s katedrou analytické chemie. Analytika je pro mě navíc srdeční záležitostí, na tuto katedru jsem totiž po absolvování vysoké školy nastoupil a tři roky na ní pracoval. Mým prvním vedoucím byl profesor Antonín Tockstein, který si mě jako absolventa vybral. Později se rozhodující měrou podílel na vybudování dnešní katedry fyzikální chemie (KFCH) jako její dlouholetý vedoucí. Přednášel na-prosto originálním způsobem, který se mi velmi líbil.

Poděpsaly se na výzkumu okupační roky a roky normalizace?

V šedesátých a sedmdesátých letech bylo ohromně složité shánět kvalitní přístroje pro výzkum. Většina z nich byla zahraničních ze Západu. Během školního roku pro nás většinou nebyly peníze. A když na konci roku něco zůstalo, nestačil se už přístroj objednat. Pracovali jsme často s velice skromným vybavením. Dnes se tomu smějeme a říkáme, že nám tehdy stačila elektromagnetická míchačka a naše hlavy. Situace se změnila až po roce 1989.

Před sametovou revolucí jsem působil po odchodu profesora Tocksteina několik let jako zástupce vedoucího katedry. Jako vedoucím byl tehdy „stranou a vládou“ dosazen člověk s jinou specializací, než je fyzikální chemie. Když jsem se dostal po roce 1989 na místo vedoucího, bylo to pro všechny učitele na katedře po strážce vědy a výzkumu nejsložitější období pracovního života, protože katedru bylo nutno postupně a pracně pro vědeckou práci dostatečně vybavit.

Ale s tím skromným vybavením jste se snažili dělat výzkum. Na čem jste pracovali?

To bylo většinou vynuceno okolnostmi. Vzhledem k tomu, že jsme měli zpočátku špatné vybavení, témata jsem musel, a nejen já, dost často měnit. Pracoval jsem celkem s kolegy na šesti vědecko-výzkumných úkolech. Největší úspěch jsme měli s výzkumem bionafty. Všechna moje výzkumná témata měla společný znak: vždy se při tom studovala kinetika a mechanismus zkoumaného děje. Změnit vědecko-výzkumné téma je vždy obtížné. Nejprve je nutno se informovat, co vyzkoumali v daném oboru

kolegové před vámi. Pak se musíte vybavit zařízením, které objektivně změří vlastnosti toho, co právě studujete. Nejraději ale vzpomínám právě na výzkum spojený s bionaftou.

Na bionaftě jste pracoval v tandemu s panem docentem Skopalem. Je to tak?

Ano. Ještě k nám patřil docent Jaroslav Machek a bohužel již zesnulý prof. Josef Tichý. Byli jsme dobrá parta a měli velmi dobré výsledky. Zjistili a publikovali jsme, jak tvorba bionafty reakcí řepkového oleje s methanolem za katalýzy hydroxidem draselným probíhá. A podali jsme tři patenty, na základě kterých se na šesti místech v republice několik let vyráběla bionafta. Technologicky s námi přitom spolupracoval docent Igor Koropečký z katedry automatizace se svojí firmou. Bohužel už také zemřel.

Byly to tenkrát malé výrobní jednotky, každá produkující asi tisíc tun bionafty za rok. Dnes se výroba bionafty počítá ročně na statisíce tun. Jenže pro nás to byl tenkrát velký úspěch. Je sice těžké něco vyzkoumat, ale mnohem obtížnější je výsledek výzkumu následně uvést do praxe.

Vychoval jste si své žáky?

Ano, na své doktorandy moc rád vzpomínám. Většina z nich se také velmi dobře uplatnila v praxi.

Měli vaši studenti disciplínu?

Někteří ano, někteří ne. Při výuce jsem si disciplínu ale vždycky zajistil sám. Stávalo se, že některé studenty látka příliš nezajímala. Tak jsem jim poradil, ať jdou dělat něco jiného.

Jakou máte nejhezčí vzpomínku na školu?

Těch je mnoho. Byl jsem tu několik desítek let... Rád vzpomínám na studentská léta, kdy jsme chodili na kolej a také se bavili. Dnes už se to zdá jako kuriozita, ale my jsme měli tenkrát ještě vojenskou přípravu, byli jsme dvakrát o prázdninách na měsíčním vojenském soustředění v Červené Vodě a Liberci. To nám pak ušetřilo dva roky vojny. A v mém indexu je to zaznamenané také.

V roce 2018 jste od děkana Fakulty chemicko-technologické obdržel stříbrnou medaili. Jak významné toto ocenění pro vás bylo?

Pro mě to ocenění znamená, že moje práce tady byla znát. A moc si toho vážím.

„PŘEJU FAKULTĚ, ABY VYCHOVALA KVALITNÍ ABSOLVENTY, PROTOŽE NA NICH ZÁLEŽÍ, JAK SE BUDE CHEMIE ROZVÍJET U NÁS, V ČESKÉ REPUBLICĚ.“

Prof. Ing. Karel Komers, CSc.

Absolvoval v roce 1956 Vysokou školu chemicko-technologickou v Pardubicích. Jeho specializací byla Technologie plastických hmot. Titul CSc. získal v roce 1966, docentem se stal v roce 1979 a profesorem je od roku 2011. Ve vědecko-výzkumné činnosti se zabýval postupně těmito tématy: Oxidace aromatických aminů. Biochemický rozklad organických látek aktivovaným kalem. Biochemické reakce za přítomnosti redox mediátorů. Katalytická re-esterifikace rostlinných olejů a živočišných tuků za vzniku bionafty. Oxidace glyceriny imobilizovanými enzymy. Enzymatická hydrolýza acetylcholinu a její inhibice in vitro.

TEXT: Věra Přibyllová/FOTO: Milan Reinberk

Prof. Vladimír Macháček: Škola mi dala dvě lásky

OTEC BYL HUTNÍK, ALE ON SE UŽ JAKO DÍTĚ ZAJÍMAL O VÝBUŠNINY A RAKETY. STUDENT, ABSOLVENT, ŠÉF KATEDRY A NAKONEC PROFESOR ORGANICKÉ CHEMIE VLADIMÍR MACHÁČEK (76) SI CHODÍ O CHEMII ZA KOLEGY POPOVÍDAT DODNES. KROMĚ LÁSKY K NÍ SI NAŠEL NA VYSOKÉ ŠKOLE V PARDUBICÍCH I SVOJI ŽIVOTNÍ PARTNERKU.

Kdy jste byl naposled na univerzitě?

Minulý týden.

Ještě učíte?

To ne. Mám tu ale kamarády-chemiky, se kterými se rád vidím. Chodím sem pravidelně každý týden a ve spojení s fakultou zůstávám pořád. Teď nám to setkávání s kolegy překazila pandemie. Ale jinak se scházíme každý týden v takovém kroužku. Každý jsme z jiného oboru, někdo je z organiky, někdo z anorganiky nebo fyzikální chemie. Odborně se spolu můžeme hádat a diskutovat (smích). Je dobré mít rozhled přes jiné disciplíny než jen ty, kterým se věnujete. A tím také udržuji i sociální vazby, když je mi doma smutno.

Kudy vedla vaše cesta k chemii?

Nepocházím z rodiny, kde by někdo dělal chemii. Můj otec byl hutník. Ale už na základní škole v Ostravě jsem se zajímal o výbušniny a rakety, měl jsem i domácí minilaboratoř v předsíni malého bytu. Lákal mě to. Vystudoval jsem Střední průmyslovou školu chemickou a jít na vysokou školu zaměřenou na chemii se přímo nabízelo. Byla to pro mě jediná a jasná volba. Praha byla daleko a na vysokou školu v Pardubicích byly dobré reference.

Jaká byla studentská léta?

Šlo nás tenkrát do Pardubic ze střední školy osm. Nastoupil jsem do prvního ročníku v roce 1962 a končil jsem v roce 1967 na katedře organické chemie. Vzpomínám na to moc rád, protože jsem se tady seznámil se svou budoucí manželkou. Měli jsme chemické manželství, moje žena studovala anorganickou chemii. Navíc jsem od 2. ročníku začal na katedře organické chemie vařit, tedy provádět chemickou syntézu, připravovat nové sloučeniny, zprvu pro budoucího kolegu Mirka Kaválka a později pro svého velkého učitele prof. Vojeslava Štěrbu, který mému chemickému rozvoji přispěl nejvíce.

Čemu jste se ve svém profesním životě věnoval?

Po absolvování vysoké školy jsem šel na vojnu a v roce 1968 jsem se ze základní vojenské služby vrátil rovnou na katedru. Byla to doba, kdy se tady na škole zaváděla metodika nukleární magnetické rezonance. Tuto metodiku bude většina lidí znát spíše z medicíny, ale v chemii se uplatnila podstatně dříve než v medicíně. Byla to metodika, kterou jsem si nesmírně oblíbil. A při vši skromnosti jsem jí tady pomáhal na škole zavést a věnoval jsem se jí řadu let. Kromě toho jsem se zaměřoval na organickou syntézu, zpočátku to byla barviva, azolátky. Studovali jsme jejich vznik a chování metodami reakční kinetiky, to znamená stanovením rychlostí a rovnowah. Od chemie azolátek, ke které jsme se čas od času vraceli, jsme přešli k chemii polynitrosloučenin a jejich reakci s nukleofily. Pracovali

jsme na hranici mezi organickou a fyzikální chemií, proto se náš přístup nazývá fyzikální organickou chemií.

Sledujete, jak se chemie a výzkum proměňuje?

Celou dobu jsem byl u toho, tedy od toho roku 1967. Doba se posunula, výzkum je více orientován na praxi. Méně se člověk dle mého názoru věnuje základnímu výzkumu, ale spíše aplikacím. Ale právě ze základního výzkumu vychází řada nápadů a podnětů pro budoucí využití. Fascinuje mě rozvoj experimentálních metod, které umožňují nahlédnout do nitra hmoty detailněji, než to bylo možné před nedávnem.

Která jména se vám s fakultou spojí?

Tím, že patřím na fakultě k těm nejstarším, pamatuji si také nejstarší kolegy. Rád například vzpomínám na profesora Miroslava Večeře, byl to takový náš doyen nejen jedné katedry a skvělý manažer. Z Výzkumného ústavu organických syntéz si v letech 1963–64 přivedl skupinu lidí, která měla katedru obrodit a změnit. A povedlo se mu to. Skupinu tvořili profesor Štěrbu, což byl „chemický ideolog“, doc. Panchartek, skvělý pedagog, a Ing. Šlosar, zkušený syntetik a praktik. Na katedře působili i bývalí rektori, prof. Večeřa, zvolený, leč nejmenovaný několikadenní rektor, doc. Josef Panchartek, ten byl také prvním absolventem s inženýrským titulem z roku 1954 a prvním porevolučním rektorem. Dále to byli prof. Oldřich Pytela a současný prorektor prof. Mirek Ludwig. Vybaví se mi řada starších kolegů: Ing. Socha, doc. Kaválek, doc. Klicnar, doc. Vetešník, RNDr. Kalfus, RNDr. Schreiber, prof. Čegan. Někteří již nejsou mezi námi, odešli do chemického nebe. Bylo by ale chybou uvrhnout je do věčného zapomnění, vždyť na katedře žili, pracovali, učili studenty, báдали. Byť za podmínek daleko odlišných od těch současných.

Žádná vědkyně mezi vámi nebyla?

Má manželka mě nazvala misogynem. Myslím, že v tomto ohledu ale neměla pravdu. K ženám jsem měl vždy kladný vztah, ale ta organika opravdu dost páchne. Nyní jsem nejvíce v kontaktu s prof. Milošem Sedlákem, vedoucím Ústavu organické chemie a technologie. Vídám se i s mým doktorandem doc. Petrem Šimůnkem. Petrovi jsem také předal výzkum v oblasti nukleární magnetické rezonance. Máme spolu řadu publikací v oboru tautomerie azolátek. Rád vidím svou bývalou spolupracovnici Ing. Markétu Svobodovou.

Škola letos slaví 70 let. Co byste vzkázal na fakultu?

Protože jsem jejím fandou, přál bych jí jen samé úspěchy. Aby byla mezi těmi nejlepšími. A hlavně jí přeju hodně nadšených studentů.

A portrait of an elderly man with thinning grey hair and blue eyes, wearing a dark pinstriped suit jacket, a light blue shirt, and a dark striped tie. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a solid red wall with vertical lines.

**ALE PRÁVĚ ZE ZÁKLADNÍHO VÝZKUMU
VYCHÁZÍ ŘADA NÁPADŮ A PODNĚTŮ
PRO BUDOUCÍ VYUŽITÍ. FASCINUJE MĚ
ROZVOJ EXPERIMENTÁLNÍCH METOD,
KTERÉ UMOŽŇUJÍ NAHLÉDNOUT
DO NITRA HMOTY DETAILNĚJI, NEŽ TO
BYLO MOŽNÉ PŘED NEDÁVNEM.**

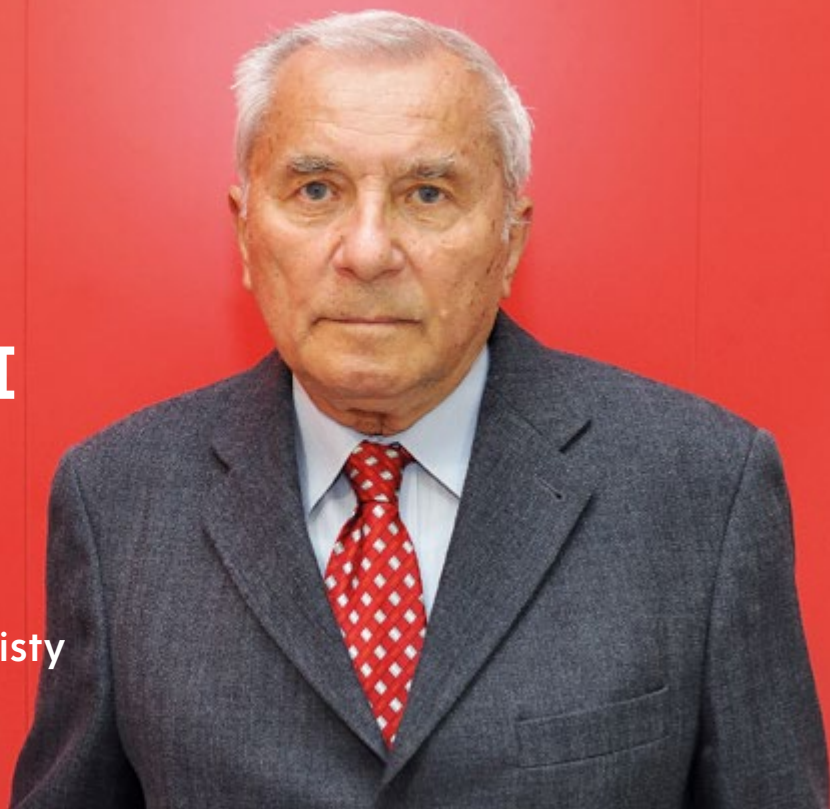
prof. Ing. Vladimír Macháček, DrSc.

Absolvoval Vysokou školu chemicko-technologickou v Pardubicích (organická technologie, studijní zaměření organická chemie, 1967), disertační práci obhájil v roce 1969 a habilitoval se na VŠCHT v Pardubicích v oboru organická chemie v roce 1983. Titul doktora chemických věd obhájil na Ústavu organické chemie a biochemie v Praze v roce 1991 a profesorem organické chemie byl jmenován na VŠCHT v Praze také v roce 1991. Zabýval se studiem mechanismů organických reakcí metodami reakční kinetiky a využitím nukleární magnetické rezonance. Je spoluautorem více než 120 původních prací publikovaných v mezinárodních časopisech.

TEXT: Věra Příbylová/FOTO: Milan Reinberk

Byli jsme mistři světa

...a do šantánu chodili s hokejisty

I KDYŽ PŘES 50 LET PŮSOBÍ NA VYSOKÉ ŠKOLE V PARDUBICÍCH, TYPICKY „HANÁCKÉ“ PŘÍZVUK MÁ POŘÁD. DOCENT FRANTIŠEK SKOPAL Z FAKULTY CHEMICKO-TECHNOLOGICKÉ SICE UŽ NEUČÍ, ALE VĚDU DĚLÁ STÁLE. TŘI DESÍTKY LET PRACUJE NA TECHNOLOGII BIONAFY. OBORU, VE KTERÉM PO SAMETOVÉ REVOLUCI S KOLEGY KONKUROVALI ZÁPADNÍM ZEMÍM.

Kolik let uplynulo od chvíle, kdy jste si převzal diplom?

Absolvoval jsem v roce 1967, tak si to spočítejte... Bylo to v oboru analytická chemie se zaměřením na fyzikální chemii. Na tuhle specializaci byl konkurz k panu profesoru Antonínu Tocksteinovi. Na jeho přednášky jsme chodili čtyři a on přednášky nahrával na magnetofon Tesla Sonet duo. Vždycky něco řekl k tématu, a my jsme pokračovali. Položil dotaz: Tak, Skopale, jak to asi bude dál...? A nastala trapná pauza (smích). Ale pak jsme se z nahrávek na zkoušku učili. Přednášky byly skvělé, na svou dobu zcela jiné než od ostatních pedagogů. Na ty nezapomene nikdo z nás.

Proč jste šel studovat chemii do Pardubic?

Letos mám 60 let od maturity. Tenkrát jsme měli na gymnasiu v Litovli učitelku, která si kázeň sice neudržela, ale velmi zajímavě přednášela. Tak mě chytla chemie. Z politických důvodů jsem se na školu nedostal, šel jsem proto na pracák v Olomouci. Nabídli mi práci v dolech a pak v Nové huti Klementa Gottwalda v Ostravě (dnes Nová huť, pozn. red.). Na to jsem řekl, že to raději budu recidivista. Za mnou stál vysoký štíhlý pán a ptal se mě, co jsem dělal. Když zjistil, že mám gymnasiu, vzal mě k sobě do podniku Farmakon v Olomouci na pozici učně. Dodnes vděčím této zkušenosti, protože vím, co práce ve fabrice obnáší. Navíc jsem se seznámil se zajímavými technologiemi. Vyráběl jsem vitamin B2-riboflavin, B6- pyridoxin... Vedoucí kádrové výchovy pak řekl: Když jste tímto vším prošel, dáme ti doporučení na vysokou školu. A tak jsem skončil tady v Pardubicích. Později jsem své tři diplomanty do Farmakonu také doporučil.

Jak se vám studovalo v Pardubicích?

Byla to krásná léta, měli jsme tady výbornou partu. Začínalo nás 265 a skončilo 130. A z těch, co úspěšně dokončili školu, asi dvacet v roce 1968 emigrovalo.

První tři roky studia na vysoké škole byly náročné. Dva roky specializace pak byly mnohem snesitelnější. Se svými kolegy jsem měl zkoušky z analytické a fyzikální chemie navíc. Na fyzikálu jsme jezdili do Prahy, zažil jsem profesora Brdičku, byl to zakladatel moderní fyzikální chemie.

Byla politická situace na škole nějak cítit?

Samozřejmě, že se promítla i sem. Chtěli mě do strany také „vecpat“, abych plnil nějaký konkrétní úkol, ale to jsem odmítl. Nikdy jsem nebyl Jiskra ani Pionýr, nebyl jsem ve Svazu socialistické mládeže. Přesto jsem byl na univerzitě.

Co vás přimělo k tomu, že jste nakonec zůstal ve městě chemie?

Po škole jsem byl ještě na vojně. V roce 1968 mě pak pozvali na konkurz do Prahy k akademikovi Hálovi, u kterého jsme dělali i státnice. Byl velkou osobností. A ten konkurz jsem vyhrál. Když jsem se z něj vracel, zastavil jsem se v Pardubicích na katedře fyzikální chemie a potkal profesora Tocksteina. Řekl jsem mu, že mám namířeno do hlavního města. Odpověděl mi, že to mu přeci nemůžu udělat, že má volné místo na katedře. Tehdy tam působil pan profesor Karel Komers, také odborný asistent Miroslav Matušek... A po něm jsem nakonec nastoupil. Po mém bývalém kantorovi, který vedl moji diplomku. Napsal jsem pak tehdejšímu rektorovi Klikorkovi, abych mu řekl, kde budu bydlet, co budu dělat. On se divil, že se ho neptám vůbec na peníze.

Tak jakou jste měl výplatu?

Bral jsem 1200 korun.

Najednou jste byl akademikem. Jaké to bylo období?

Byli jsme mistři světa. Byl jsem svobodný, chodili jsme do šantánu. V divadelce se naše parta scházela – inženýři, doktoři a taky hokejisti, například československý

reprezentant Václav Nedomanský. Byl to trochu bohémský život. Bydleli jsme Na Olšinkách, v bývalých kolejích pro děvčata.

Rozuměl jste si se studenty?

První roky byly blbě. Nebyl jsem o moc starší než oni, tykal jsem si s nimi, ale musel udržovat určitý odstup. Dodnes všem dámám vykám. Od roku 1968 jsem měl 55 diplomantů a asi 10 doktorandů, někteří se velmi dobře uchytili a jsou se svým zaměřením na vysokých postech. Mezi těmi diplomanty byla jediná dívka. Děvčica z mého kraje. Z Hané. Pamatuji si, že absolventi mi na rozloučenou nosili flašky. Tahle studentka mi ale přišla potřást rukou a řekla: Pane inženýre, za celé studium jsem nespolykala tolik prášků, co za 14 dnů u vás. Skutečně jsem ji tlačil do psaní, protože jsem chtěl, aby její diplomka k něčemu vypadala.

Vaše pověst?

Zeptejte se studentů, ale snažil jsem se být spravedlivý. Umíš, umíš, neumíš, neumíš... to byla moje zásada. Stejně jako u profesora Tocksteina. Na univerzitě jsem 50 let a z toho 30 jsem přednášel fyzikální chemii. Celou tu dobu jsem přednášel jen s křídou, nikdy jsem neměl žádný slide. Každá přednáška byla originální. Fyzikální chemie se přednášela čtyři hodiny týdně, na každou hodinu jsem měl poctivou přípravu. Když jsem byl teď u doktora, zjistil,

že mám artrózu z psaní křídou na tabuli. Za čtyři hodiny jsem popsal 5 až 6 pětimetrových tabulí.

Jste v kontaktu se svými studenty?

Ano, dodnes s nimi chodím na pivo. Jedna ze studentek byla z jižní Moravy a její strýc měl vinohrad. I teď tam jezdíme, vždycky dostaneme husu a ochutnávky.

Čím jste se zabýval?

Začínal jsem s potenciometrií. Hodně jsme spolupracovali s Gruzínci. Po revoluci jsme se začali zabývat bionaf-tou. Tomuto oboru se věnuji dodnes, protože je to velmi zajímavý základní výzkum. V roce 1995 jsme jezdili po Německu, protože tam měli nejvyspělejší technologie. Také jsme byli v Rakousku, poprvé nám vše ochotně ukazovali, podruhé zakrývali, protože jsme byli konkurence (smích).

K tématu „bionaf-ta“ jste napsal řadu publikací...

Je jich asi 60, jsou navíc velmi citované, protože kinetiku nikdo nedělal. Objevuje se i 300 citací u jednoho článku.

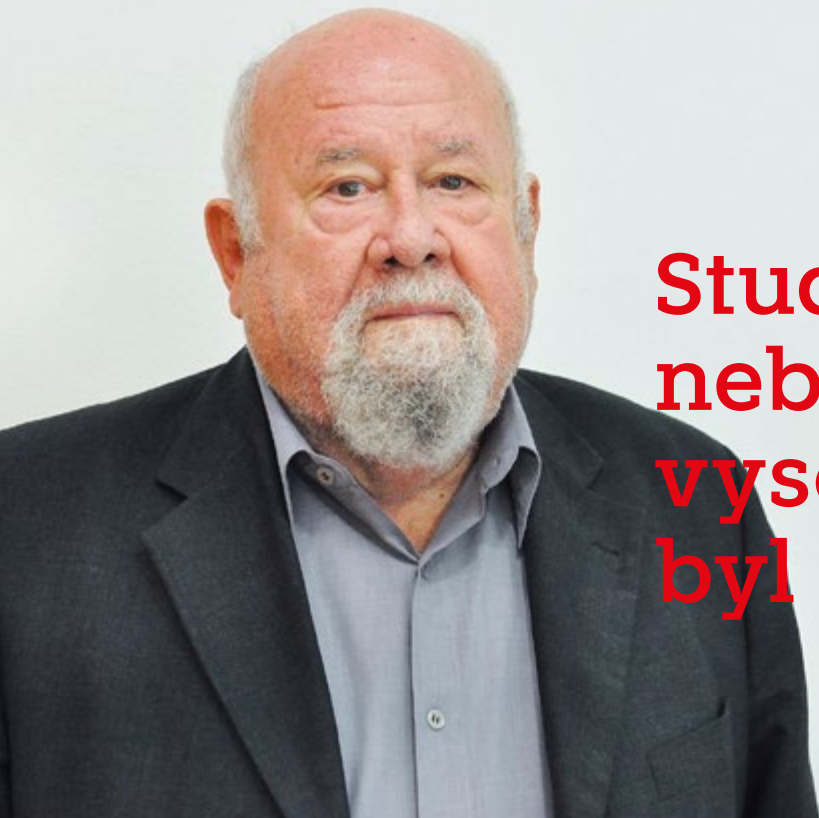
Co byste fakultě popřál?

Aby měla studenty a absolventy, jako jsme měli my. Víím, že se dělají různé ankety, jaká je vytíženost studentů, na jakých místech jsou, co dělají... Přeál bych fakultě, aby si stále držela svou dobrou úroveň.

TEXT: Věra Přibyllová/Zuzana Paulusová/FOTO: Milan Reinberk

V červnu 2020 se absolventi tehdejší Vysoké školy chemicko-technologické setkali s děkanem Fakulty chemicko-technologické. Zleva: prof. Ladislav Tichý, doc. František Skopal, doc. Tomáš Sákra, prof. Karel Komers, prof. Vladimír Macháček, děkan prof. Petr Kalenda

Studium snadné nebylo, ale život vysokoškoláka byl skvělý

NA VYSOKOŠKOLSKÁ STUDIA VZPOMÍNÁ RÁD, PŘESTOŽE STUDOVAT CHEMII V PARDUBICÍCH NEBYLA ŽÁDNÁ HRAČKA. ABSOLVENT Z ROKU 1962, DOCENT TOMÁŠ SÁKRA, SI VYBRAL OBOR, KTERÝ BYL V TÉ DOBĚ NA VÝSLUNÍ. O PLASTICKÝCH HMOTÁCH SE TOHO MOC NEVĚDĚLO. NAKONEC SE POSUNUL DÁL A VĚNOVAL SE OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.

Kdy jste byl naposled na fakultě?

Před čtyřmi lety. Poté, co jsem v roce 2007 skončil na fakultě, jsem trochu vypadl z rytmu. Předal jsem svou práci mladším kolegům. Byl jsem vedoucím ústavu ochrany životního prostředí.

Co vás přivedlo k chemii?

Chemie mě bavila od mládí. Můj otec pracoval v Semtíně. Chodil jsem na základní škole do chemického kroužku, pak jsem šel na chemickou průmyslovku. Vysoká škola v Pardubicích se po maturitě přímo nabízela. Jiné možnosti jsem vůbec nezvažoval.

Jaká byla ta studia?

Když je vám 18 nebo 23 let, je to úžasný věk. Vlastně žijete spokojený studentský život. I když přiznávám, že samotné studium zase tak jednoduché nebylo. Ale čas i některé nepříjemnosti uhladí. Studoval jsem technologii plastických hmot. Byl to obor na výsluní, tenkrát se toho o plastických hmotách příliš nevědělo. Technologie nebyly tolik známé.

Po studiu jste na škole zůstal. Jaké to bylo přesunout se na druhou stranu a vychovávat studenty?

On ten přesun byl trošku složitější. Měl jsem státnice z technologie plastických hmot, ale nastoupil jsem na katedru chemického inženýrství, kterou tenkrát vedl profesor Pilař. Nabídl mi hned místo a já jsem cítil, že chemické inženýrství je obor, který má dost blízko k praxi a bude se mi líbit. Jako asistent jsem se staral de facto o sebe a pár svých studentů, jako vedoucí například diplomových prací jsem

již měl mnohem větší zápah. Když vznikla katedra ochrany životního prostředí, přesunul jsem se tam.

Co jste dělal?

Na katedře chemického inženýrství jsme – kromě jiného – vyvíjeli aparáty pro záchyt prachových emisí, takže už tady jsem tíhnul k životnímu prostředí. A na nové katedře jsem v tom pokračoval.

Tomu se také dnes věnujete?

Ano, poté, co jsem odešel z akademické oblasti, se do dnes se věnuji ochraně životního prostředí. Získal jsem akreditaci na vypracovávání posudků o ochraně ovzduší. Občas se na mě obrací podniky nebo úřady. Například když se tvoří nová stavba, je potřeba posoudit, zda vše funguje v souladu se zákony o ochraně životního prostředí. To znamená, jak je to s emisemi, jestli je použitá technika na současné úrovni a zda splňuje příslušné normy.

Vzpomínáte na své studenty?

Studenti jsou taková „cháska“. Samozřejmě nejraději vzpomínám na ty, kteří byli dobří. Nejvíce mě potěší, když někde přijedu a bývalý student se ke mně hlásí. Kdyby na mě vzpomínali ve zlém, asi by mě neoslovili (smích).

Co byste fakultě popřál?

Aby vzkvétala ve všech směrech. Aby měla šikovné studenty a jejich úroveň stále stoupala. Stejně tak, aby měla fakulta kvalitní vysokoškolské pedagogy a více docentů i profesorů.

TEXT: Věra Příbylová/Zuzana Paulusová/FOTO: Milan Reinberk

Věda by se měla rozvíjet, jinak je bádání polovičaté a výuka kulhá

CHEMIE HO PROVÁZÍ CELÝM ŽIVOTEM. ANORGANICKOU CHEMIÍ VYSTUDOVAL V BOUŘLIVÝCH ČASECH NA KONCI ŠEDESÁTÝCH LET, KDY NASTALO UVOLNĚNÍ A PAK PŘIŠLI RUSOVÉ. PROFESOR LADISLAV TICHÝ, ABSOLVENT Z ROKU 1968, PROŠEL RŮZNÝMI ZAJÍMAVÝMI MÍSTY, ALE NA FAKULTU CHEMICKO-TECHNOLOGICKOU SE VŽDYCKY VRACEL. BYL VEDOUČÍM LABORATOŘÍ CHEMIE PEVNÝCH LÁTEK A PŮSOBIL NA POZICI PRODĚKANA PRO VĚDU A VÝZKUM.

Kdy se začal psát váš chemický příběh?

Na základce v osmé třídě, když chemikáře suploval profesor z gymnázia. Tehdy nám ukazoval barevné reakce, což mě tak nadchlo, že jsem se ocitnul na chemické průmyslovce v Hradci Králové. Po jejím ukončení jsem rok pracoval ve Výzkumném ústavu sér a očkovacích látek v Bohumilu u Jevan. Pak jsem šel na vysokou školu do Pardubic. Dostal jsem se na ni ale takovým zvláštním způsobem, protože jsem neměl dobré kádrové zázemí.

Nedostal jste doporučení ke studiu od zaměstnavatele...

Přesně tak. Vedle mě bydlel významný vědecký funkcionář, ale i významný straník, který si chodil ke mně občasně půjčovat knížky. Jednou jsme se dali do řeči a já jsem si postěžoval, že jsem nedostal doporučení. On na to řekl, že se to dá zařídit. Na vysokou školu jsem se tak nakonec dostal bez přijímacího pohovoru, takovou zvláštní protekcí. To bylo v roce 1963.

Jaké to byly časy pro vysokoškoláka?

Byli jsme hlavně mladí, na studium člověk rád vzpomíná. Je také pravda, že některé politické otěže se malinko povolovaly. Dělalí jsme studentský časopis a až na některé nepříjemnosti s kádrováním jsme tu dobu tak špatně nevnímali.

Jaký obor jste studoval?

Byla to anorganická chemie, tenkrát rozdělená na dvě části. Organokovové materiály a výroba velmi čistých látek. Patřil jsem k té druhé kategorii. Musím říci, že studium nebylo jednoduché. V prvním ročníku nás bylo asi kolem 320 a končilo nás asi 130. Propad to byl skutečně velký. Když jsme se dostali po třetím ročníku k profesoru Frumarovi a Horákovi na katedru obecné a anorganické chemie, zapálili v nás jiskřičku pro studium. Byli výteční, všechno nám perfektně vysvětlili. A bezvadně nás vedli.

Po státnicích jste šel na vojnu?

Profesor Frumar chtěl, abych dělal aspiranturu. Ale šel jsem v srpnu 1968 na vojnu, sloužil jsem v Červené Vodě, kasárna jsme předávali polským vojákům. Po vojně jsem se vrátil a nastoupil na aspiranturu. Končil jsem v prosinci

1972. Byla to velmi špatná doba. Pro školy byla nastavená tvrdá pravidla. Spousta straníků opustila stranu a „oni“ ji chtěli doplňovat mladou krví. Aby lidi byli angažovaní. To já jsem nesplňoval.

Co se tedy stalo?

Profesor Frumar tehdy moc chtěl, abych se vrátil, sehnal mi proto místo na oborovém ředitelství chemie v Pardubicích. Pikantní na tom bylo, že tato organizace spadala pod Okresní výbor KSČ. A ti rozhodovali o tom, koho tam vezmou. Proběhla tam tenkrát taková „krvavá Bartolomějská noc“. Když brali lidi, říkali, hlavně ať jsou slušní. Octnul jsem se tam, ale práce mě nebavila. Chtěl jsem odejít. Sehnal jsem si místo na Karlově univerzitě na medicíně. Když přišli kádrové materiály, tak mi bylo řečeno, jak si to představuju, že z takového místa se neodchází. A jak mě to mohlo napadnout.

Tehdy mi nabídli, že budu moct chodit do školy, jak jsem chtěl. Byl jsem tam šest let do konce roku 1979 a docházel jsem tři dny v týdnu pracovat do laboratoře na katedru. Profesor Frumar se pak seznámil se zástupcem ředitele Fyzikálního ústavu Akademie věd ČR. A tento ústav měl zájem pracovat i na podobné problematice, která se tady dělala na katedře – chalkogenidová skla. Tak jsem pro ně začal pracovat a stal jsem se zaměstnancem FzÚ AV ČR.

Čím jste se ve své vědecko-výzkumné práci zabýval?

Nejdříve jsem se zabýval monokrystaly. Jejich přípravou a studiem transportních vlastností, byly to vlastně termoelektrické materiály, tedy problém transformace tepla na elektrickou energii. Fyzikální ústav mi pak změnil program, dělal jsem polovodiivá skla, což jsou velmi zajímavé materiály. V poslední době jsme se zabývali fotoindukovanými jevy, tzn., že vhodným ozářením skla získáte něco jako paměťový jev, používá se například na optické paměti s vysokou hustotou záznamu.

Co byste popřál fakultě?

Aby měla dost studentů, kteří chtějí opravdu studovat a ne na škole jen přežívat. Aby se rozvíjela věda, protože bez ní je bádání polovičaté a výuka kulhá.

TEXT: Věra Přibyllová/FOTO: Milan Reinberk

Umíme být excelentní a držet krok se světem, říká rektor Jiří Málek

UNIVERZITA JE ŽIVÝ ORGANISMUS, NELZE VŠE ŘÍDIT CENTRÁLNĚ. ALE PODPOROVAT BYCHOM MĚLI VĚDNÍ DISCIPLÍNY, VE KTERÝCH VYNIKÁME. ANALYTICKÁ CHEMIE NEBO NAPŘÍKLAD HISTORICKÉ VĚDY. NEJEN V TĚCHTO OBORECH JSME EXCELENTNÍ, ŘÍKÁ REKTOR UNIVERZITY PARDUBICE PROF. JIŘÍ MÁLEK, KTERÝ BY SI ZNOVU VYSOKOU ŠKOLU VYBÍRAL NEJEN PODLE HODNOTÍCÍCH ŽEBŘÍČKŮ. „DÍVAL BYCH SE NA KONKRÉTNÍ OSOBNOSTI, KTERÉ DĚLAJÍ VĚDU,“ RADÍ MLADÝM LIDEM.

Univerzita Pardubice se řadí mezi tisícovku nejlepších vysokých škol světa. Ukázal to jeden z nejprestižnějších žebříčků QS World University Rankings 2021. Co o tom rozhodlo?

Mám upřímnou radost být mezi tisícovkou nejlepších škol světa. Žebříček tvoří celá řada ukazatelů, které porota posuzuje. Kromě objektivních čísel je důležitým vodítkem například i subjektivní hodnocení. Hodnotitelé se ptají významných osobností, kam zařazují na škále Univerzitu Pardubice. I to hraje roli.

Jaký význam pro vysokou školu žebříčky mají?

Jsou například důležité pro národní diskuzi, která v České republice probíhá, hodnotí české vysoké školy. Každá vysoká škola má vlastní přidanou hodnotu. Osobně, pokud bych byl středoškolák a uvažoval o studiu, nevybíral bych

si vysokou školu jen podle toho, jak se umísťuje v žebříčcích. Díval bych se na konkrétní osobnosti. Tedy akademiky a vědce, kteří na vysokých školách působí, na to, co dělají a jestli se jejich vědecko-výzkumná práce kryje s mými zájmy a představami, co bych chtěl studovat. Protože bych určitě chtěl studovat vybraný obor u těch nejlepších.

V naší zemi se poprvé hodnotí věda a výzkum mezinárodním evaluačním panelem. Jaká ten má kritéria?

Na můj vkus jsou plochá a nejsou příliš „barevná“. Dívají se totiž hlavně na jeden druh činnosti školy, konkrétně na počty kvalitních prací a publikací, které vědci a vysokoškolští pedagogové zveřejní v impaktovaných časopisech. A ta „kvalita“ se v podstatě hodnotí podle předpokládaných budoucích citací. Tedy kolik dalších vědců se na výsledek

jejich práce odkazuje a pracuje s ním. Kvalita časopisů, ve kterých vědci publikují a podle které je hodnotí panel, tedy vyjadřuje pouze předpokládanou citační odezvu, ne však reálnou. Proto jsme na Univerzitě Pardubice udělali nově přehled, jak si stojí všechny české vysoké školy v reálné citační odezvě v mezinárodním kontextu za posledních 20 let.

Není to příliš dlouhé období?

Může se to zdát dlouhý časový interval, ale řada prací má citační vrchol třeba po 10–12 letech. Dvacet let je tedy dostatečně dlouhý časový rámec. Pečlivě sledujeme obory, ve kterých jsme nad celostátním průměrem. V našem případě je to celkem 10 oborů. Podle našeho přehledu citací jsme v první třetině mezi všemi vysokými školami v České republice.

PEČLIVĚ SLEDUJEME OBORY, VE KTERÝCH JSME NAD CELOSTÁTNÍM PRŮMĚREM. V NAŠEM PŘÍPADĚ JE TO CELKEM 10 OBORŮ. PODLE NAŠEHO PŘEHLEDU CITACÍ JSME V PRVNÍ TŘETINĚ MEZI VŠEMI VYSOKÝMI ŠKOLAMI V ČESKÉ REPUBLICĚ.

Nejcitovanější jsou, předpokládám, naši chemici...

To sice ano, ale ne všechny chemické obory. Nejúspěšnějším je z hlediska počtu kvalitních publikací analytická chemie. Zároveň je velmi dobře citovaná. Je to obor, ve kterém vynikáme a jsme v něm dokonce na prvním místě mezi českými vysokými školami.

Která jména analytickou chemii táhnou?

Tento obor u nás nestojí na jednom konkrétním jméne. Na Fakultě chemicko-technologické máme řadu plodných vědců. V analytické chemii navíc publikují další akademici, kteří působí mimo katedru analytické chemie. Nesmíme zapomínat na ty, kteří se tomuto oboru na špičkové vědecké úrovni věnovali řadu let a dodnes chodí na univerzitu. Například pan profesor Pavel Jandera, jeden z nestorů tohoto oboru.

Tohle není ale jediný přehled, který sleduje práci vědců...

Vpracovali jsme další. Tentokrát analýzu nejcitovanějších prací jednoho procenta nejlepších publikací, a to v celosvětovém měřítku. A rovnou se podívali na české vysoké školy a jejich hodnocení za posledních deset let.

A jak si stojí Univerzita Pardubice?

Z 26 veřejných vysokých škol jsme na 10. místě. Což je velmi dobrý výsledek.

Pro mezinárodní evaluační panel, který už nyní hodnotí naši vysokou školu, jste připravili také přehled našich vědců-lídrů excelentních týmů Univerzity Pardubice. Jak brožura Science and Research at the University of Pardubice vznikla?

Analýza, kterou jsme nechali vypracovat, sleduje konkrétní výstupy vědců. Podívali jsme se, jak kvalitní publikace naši odborníci v posledních 10 letech napsali, v jakých časopisech publikovali a jaké jsou jejich reálné citace. Zajímalo nás také, kolik získali projektů v univerzálních veřejných soutěžích, u Grantové agentury ČR a Technologické agentury ČR, případně prestižních evropských ERC projektů. Výběr ovlivnilo také složení celého vědeckého týmu, nebo kolik doktorandů tyto osobnosti vychovaly. Tímto způsobem se nakonec vybrala množina lidí. Výběr týmů cíleně navazuje na další dokumenty, jako je analýza

citací a vědeckých publikací (Citation Analysis of Scientific Publications of Czech Universities 2000–2019) a sebehodnotící zpráva (Self-Evaluation Report of the University of Pardubice).

Přehled vědců má dvě sekce – „Přírodní a technické vědy“ a „Humanitní a společenské vědy“. Proč není rozdělena po fakultách?

Hodnocení se týká celé univerzity, není vhodné strukturovat ji po fakultách. I proto jsme zvolili obecnější a přítomně přehledné členění.

Byla kritéria pro obě kategorie stejná?

U přírodních a technických věd jsme se dívali na kvalitní publikace indexované v databázi Web of Science za celou dobu působení vědců na univerzitě. Důležitá byla citační analýza publikovaných prací v národním kontextu a kromě projektů získaných ve veřejných soutěžích měly prioritní význam ERC projekty. Důležitým vodítkem pro výběr bylo také vytvoření vědecké školy. Tedy kolik doktorandů tyto vědci vychovali, a jaké ti pak našli uplatnění. U humanitních a společenských věd se kvalitní publikace posuzovaly metodou peer-review v celostátním i lokálním měřítku. Takto vznikl žebříček.

Kolik máme excelentních týmů?

Šestnáct. Záměrně jsme chtěli být omezeni počtem, aby kvalita byla nezpochybnitelná. Jedenáct týmů tvoří chemici. Druhou část skupina akademiků z humanitních a společenských věd. Na Fakultě filozofické jsou čtyři týmy, z nichž jeden vede kolega ze Švédska. Jedna vědecko-výzkumná skupina působí na Fakultě ekonomicko-správní.

Co pro nás označení excelentních týmů bude na mezinárodní úrovni znamenat?

Hodnotitelé si ověří, jestli hrajeme férově a podle mezinárodně akceptovatelných pravidel. My se můžeme tvářit, že těch lidí máme víc, že jsou všichni vynikající, ale není to tak. Přirovnávám to ke sportu. Stejně jako uznáváme, že sportovec skočí výš, byť jen o dva centimetry, víme, že vyhrál. Nebo jako když uznáváme, že někdo umí dokonale cizí jazyk. Umí psát, mluvit a také tlumočit. Je to zkrátka už vyšší úroveň. Musíte simultánně přijímat signál a zároveň ho nezkráceně vysílat. I ve vědě a tvůrčí činnosti tomu tak je. V umění můžeme vést debatu, jestli se někomu líbí umělecký směr impresionismus, kubismus, nebo uznává klasické malíře. Věda je ale měřitelnější, nevstupuje do ní subjektivní pocit.

NEVĚŘÍM NA CENTRÁLNÍ ŘÍZENÍ. UNIVERZITA JE ŽIVÝ ORGANISMUS. PŮSOBÍ ZDE LIDÉ, KTEŘÍ SE VYPRACOVALI Z NULY. TAKÉ JSOU ZDE TI, KTEŘÍ NAVÁZALI NA SVÉ PŘEDCHŮDCE A DOSÁHLI JISTÉ PROSLULOSTI. NĚKDY JE TO SHODA NÁHOD, A VZNIKNE NÁPAD. TEN SE DÁLE ROZVÍJÍ. PODPORUJME TY DISCIPLÍNY, KDE JSME NEZPOCHYBNITELNĚ DOBRÍ.

Excelentní týmy nevznikly na všech fakultách. Máte díky analýzám přehled o silných a slabých stránkách vědy na naší univerzitě?

Na ostatních fakultách mají vědci a akademici také výsledky, ale ne v kategoriích, které jsme upřednostnili.

Jaká je podpora týmů z vašeho pohledu?

Sám, ani jako rektor, je nemohu přímo podporovat. Ale děkani fakult by měli tuto skutečnost promítnout do vnitřního hodnocení a vytvořit slušné podmínky pro existenci týmů a pro jejich práci. Myslím, že se to docela dobře daří.

Neměli bychom některé obory více podpořit?

V tomto směru nevěřím na centrální řízení. Univerzita je živý organismus. Působí zde lidé, kteří se vypracovali z nuly. Také jsou zde ti, kteří navázali na své předchůdce a dosáhli jisté proslulosti. Někdy je to shoda náhod, a vznikne nápad. Ten se dále rozvíjí. Podporujeme ty disciplíny, kde jsme nezpochybnitelně dobří. A zároveň dejme šanci i ostatním. Ale centrálně a cíleně vybírat obory, které by mohly být skvělé, na to já bohužel nevěřím a nikdy bych touto cestou nešel.

Jste místopředsedou České konference rektorů, která už vloni volala po férovějších pravidlech hodnocení vědy a výzkumu. Co se vám za rok podařilo?

Jsmo v situaci, kdy se nastavují pravidla, podle kterých jsou hodnoceny vysoké školy a ostatní výzkumné instituce v posledních dvou letech. Ta nemohou být spravedlivá ke všem. Jak jsem už zmínil, čísla se zatím vztahují jen k předpokládaným citacím, ne reálným. Snažím se kolegy upozorňovat na tyto rozdíly a nespravedlnosti. Pro některé obory, zvláště pro ty, které stojí na rozhraní velkých disciplín, může být takové hodnocení skutečně nevýhodné.

A to?

Například obor ornitologie, stejně tak společenské a humanitní vědy nejsou v hodnotícím systému dostatečně zohledněny. Snažím se proto připravovat podpůrné materiály a přesvědčovat i ty, kteří vytvářejí pravidla, že by tuto skutečnost měli vzít v potaz. Je to spousta vyjednávání a diplomacie. Zároveň stojíme před vytvořením tzv. škály univerzit, ve které se jednotlivým vysokým školám přiřadí písmena. Ta budou vyjadřovat jejich kvalitu a dostanou jednu „známku“ jako celek. Při tomto hodnocení ale hrozí, že v průměru šedi zaniknou jednotlivci. Proto osobně varuji před jedním písmenem. Každá škola je příliš složitý organismus, než aby mohla být hodnocena jedinou známkou. Jak by se vám líbilo, kdyby dítě přineslo ze školy jedinou známku za všechny předměty? V jedné oblasti může potomek vynikat, a v jiné tolik ne. Kde má skvělé výsledky, tam ho podpořím, ale pomohu mu zlepšit výsledek i tam, kde zrovna nevyniká.

Jste pořád v očích veřejnosti vnímáni jako regionální univerzita?

Nemám rád, když se říká, že jsme regionální. Říkám, že jsme škola v regionu. A to je rozdíl. Pokud se v nějaké zemi výzkumné instituce soustředí jen do hlavního města, není to dobrý obrázek. Znamená to, že neproběhla stratifikace. Metropole vysála jako magnet talenty z ostatních oblastí, a ty odchudila o nadané lidi i ekonomicky. Znakem vyspělé společnosti jsou centra vzdělanosti i jinde než jen v hlavním městě. V České republice jsou univerzity dobře rozprostřeny a jsem rád, že je lze najít i v místech, kde tradičně nebývaly. Je hezké vidět, když někdo vystuduje v určitém městě a nakonec v něm i zůstane. Založí vlastní podnikání, ožení se, vdá, postaví tam dům. To všechno nás posouvá vpřed. Mentálně nezůstat jen v regionu, ale otevřít se do republiky a do dalších zemí. Věda je ze své podstaty mezinárodní. Podle toho poznáte i její kvalitu, s kým vědci spolupracují.

Jak se na nás dívají v zahraničí?

V zahraničí pravidelně navštěvuji významné univerzity a renomované výzkumné instituce, kde působili třeba

BYL BYCH RÁD, ABY NAŠE UNIVERZITA ZÍSKALA PŘÍZNIVÉ HODNOCENÍ U MEZINÁRODNÍHO EVALUAČNÍHO PANELU A DOSÁHLA CO NEJLEPŠÍHO VÝSLEDKU V HODNOCENÍ VYSOKÝCH ŠKOL I V CELOSTÁTNÍM MĚŘÍTKU. PŘIPRAVUJEME TAKÉ STRATEGICKÝ ZÁMĚR, COŽ JE KLÍČOVÝ DOKUMENT PRO NAŠI BUDOUCNOST A NA DALŠÍ ŘADU LET.

i nositelé Nobelovy ceny. I tam se nás ptají. Jak některé věci děláme a jaký na ně máme pohled. V některých oborech skutečně držíme krok se světem. Děláme vědu, která je citovaná a zajímá se o ni svět. Nejsme dobří pouze v chemii, vynikají i naši ekonomové či historici.

Ted' něco osobnějšího... Ví se o vás, že vaším velkým koníčkem je fotografování. Co vás před objektivem baví nejvíce?

Nejraději fotím krajinu, zátiší, makro... Už před 25 lety jsem vystavoval v Domě u Jonáše na Pernštýnském náměstí v Pardubicích a chystám výstavu další.

Vaše fotografie se váží k cestování. Kam byste se kvůli focení vrátil?

Určitě do Japonska. Mám tu zemi moc rád a také jsem v ní byl nejdéle. Tam fotím ze srdce. Dostala mě ale

i oblast Patagonie, Ohňová země. Jižní Amerika je se svojí krásnou panenskou přírodou až neskutečná.

Jaké knihy nejraději čtete?

Přes léto čtu romány a životopisy. Přečetl jsem Einsteina a teď Leonarda da Vinci od Waltera Isaacsona. Snažím se číst v originále, a to anglicky a španělsky. Mám rád také literaturu faktu. Když mě zaujme autor, stále hledám jeho nové knihy. Kromě oblíbených autorů píšících o historii čtu také kolegy z univerzity, Petra Vorla, Pavla Panocha nebo Milenu Lenderovou. Ta má velký talent a cit pro psaní. Magnesii Literu získala právem. Kolegů, kteří na univerzitě umí psát, je celá řada.

O co chcete jako rektor nyní usilovat?

Byl bych rád, aby naše univerzita získala příznivé hodnocení u mezinárodního evaluačního panelu a dosáhla co nejlepšího výsledku v hodnocení vysokých škol i v celostátním měřítku. Připravujeme také strategický záměr, což je klíčový dokument pro naši budoucnost a na další řadu let. Myslím, že musíme umět lépe definovat naše priority, v čem se zlepšíme, kterým směrem se chceme ubírat. Určitě chci pokračovat v zahraniční spolupráci tak, aby Univerzita Pardubice měla mezinárodní rozměr. Na tom mi hodně záleží. Musíme se stále zdokonalovat, nabízet studijní programy v cizích jazycích, rozvíjet vzdělávání. Ostatně – je to naše hlavní poslání.

TEXT: Věra Přibyllová/FOTO: Adrián Zeiner

Nepřehlédnutelný Roman Bulánek a jeho zeolity

O JEHO CHEMICKÉM MYŠLENÍ BYL PŘESVĚDČENÝ UŽ UČITEL NA GYMPLU. A CHEMII TAKÉ NAKONEC VYSTUDOVAL. NA AKADEMII VĚD „PŘIČIHNUL“ K OPAVDOVÉ VĚDĚ A PROPADL ZEOLITŮM. TY JSOU BĚŽNĚ KOLEM NÁS A VYPADAJÍ JAKO PÓROVITÁ HOUBA NEBO PĚNA. A NE JEN TAK LEDAJAKÁ! LÍDR EXCELENTNÍHO TÝMU NA FAKULTĚ CHEMICKO-TECHNOLOGICKÉ ROMAN BULÁNEK SE SNAŽÍ PRONIKNOUT DO STRUKTUR ZEOLITŮ, V PRAXI PAK VÝSLEDKY VÝZKUMU ZMÍRNÍ TŘEBA DOPADY NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.

• **Stát se chemikem. Kdy vás to napadlo?**

Studovat chemii přišlo tak nějak přirozeně samo. Vždy mě přitahovaly přírodní vědy. Na gymnáziu jsem tihnul k astronomii a fyzice, ale účastnil jsem se i matematických a chemických olympiád. Později i korespondenčního kurzu chemie, který pořádala Vysoká škola chemicko-technologická v Praze.

Chemikář na gymnáziu byl přesvědčený o mém chemickém myšlení. Místo hodin chemie a chemického bloku odborných předmětů na gymnáziu mi zařídil praxi na Vysoké škole chemicko-technologické tady v Pardubicích. Ocitl jsem se na katedře technologie organických látek u docenta Jeníka v Doubravících. Tam jsem pomáhal diplomantům se syntézami základních azosloučenin pro jejich diplomové práce a doslova si přičichl k pořádné chemii (smích). Když došlo na přihlášky na vysokou školu, bylo jasno.

MĚL JSEM ŠTĚSTÍ, ŽE JSEM POTKAL PROFESORA TICHÉHO. DOMLUVIL MI TÉMA DIPLOMOVÉ PRÁCE S PANÍ DOKTORKOU BLANKOU WICHTERLOVOU Z ÚSTAVU FYZIKÁLNÍ CHEMIE JAROSLAVA HEYROVSKÉHO AKADEMIE VĚD ČR V PRAZE. TADY JSEM SE POTKAL SE ZEOLITY, KTERÝM SE VĚNUJI DODNES.

• **Tak to chápu, že jiná volba ani nebyla. Jaký chemický obor jste studoval?**

Nebyla to organická chemie, která se nabízela, ale fyzikální. Tady se potkala chemie s fyzikou okořeněná matematikou. Tehdy, na počátku devadesátých let, se katedra fyzikální chemie znovu probouzela k životu po bezčasí daném normalizací a husákovským režimem. Snažila se znovu navázat skomírající a zpřetrhané kontakty a spolupráce. Měl jsem štěstí, že jsem potkal profesora Tichého. Domluvil mi téma diplomové práce s paní doktorkou Blankou Wichterlovou z Ústavu fyzikální chemie Jaroslava Heyrovského Akademie věd ČR v Praze. Tady jsem se potkal se zeolity, kterým se věnuji dodnes.

• **Blanka Wichterlová. Má něco společného s chemikem a vynálezcem Ottou Wichterlem?**

Ano. Je to jeho snacha, žena jeho syna Ivana Wichterleho.

• **Na akademii věd jste se poprvé potkal se skutečnou vědou?**

Ano. Byl jsem nadšený, a tak jsem se rozhodl pokračovat ve spolupráci s doktorkou Wichterlovou i na disertační práci. Po obhajobě doktorátu jsem Pardubice nakrátko opustil, abych u ní v týmu pokračoval. Ale jakmile se naskytla příležitost se na katedru vrátit, tak jsem toho využil.

• **Zapadl jste hned?**

Na katedře tehdy byla obrovská generační mezera, ale naštěstí stáli v jejím čele dva úžasní páni profesori (prof. Karel Komers a poté prof. Josef Tichý). Ti dali nám elévům, mně a kolegovi Pavlu Čičmancovi, obrovskou volnost. Takže jsme si začali stavět vlastní experimentální aparatury a vybavovat laboratoře podle našich představ.

• **Co vám ta volnost ještě přinesla?**

Zapojili jsme se hned do výuky a přednášení a mohli si postupně připravovat vlastní předměty. Naším vrstevníkům na jiných katedrách se o tom ani nesnilo. Díky spolupráci s doktorkou Wichterlovou jsem získal první grantové projekty. Mohl jsem začít budovat svůj tým a rozvíjet

výzkum zeolitů a posléze dalších cíleně připravovaných porézních materiálů.

FUNGUJÍ JAKO IONTOMĚNIČE NA ZMĚKČENÍ VODY V PRACÍCH PRÁŠČÍCH. ALE NEJEN TAM, NAPŘÍKLAD ZEOLITY ODSTRAŇOVALY RADIOAKTIVNÍ IZOTOPY STRONCIA A CESIA Z MOŘSKÉ VODY PO HAVÁRII V JADERNÉ ELEKTRÁRNĚ FUKUŠIMA DAIICH.

• **Zastavte se u těch zeolitů. Co to je za látky?**

Zeolity jsou z chemického hlediska hlinitokřemičitany, tedy anorganické látky běžně se vyskytující kolem nás, v prachových částicích, v půdách, horninách...

• **Proč vás zajímá je tolik zkoumat?**

Jsou výjimečné svojí strukturou. Na rozdíl třeba od křemene nemají kompaktní charakter, ale vypadají jako porézní houba nebo pěna. A ne jen tak ledajaká, protože póry a dutiny ve struktuře zeolitů mají přesně definovanou velikost molekulárních rozměrů (tedy v řádu 10^{-10} m) a vytváří složitý a pravidelný labyrint. Navíc je krystalová mříž zeolitů díky přítomnosti hliníku ve struktuře záporně nabitá. Tento náboj musí být kompenzován kladně nabitými ionty, které lze v zeolitu snadno vyměnit za jiné. To jim propůjčuje fascinující vlastnosti, kterých se hojně využívá.

• **Kde například?**

Fungují jako iontoměniče na změkčení vody v pracích prášcích. Ale nejen tam, například zeolity odstraňovaly radioaktivní izotopy stroncia a cesia z mořské vody po havárii v jaderné elektrárně Fukušima Daiichi. Využívají se jako sušidla a adsorbenty pro separaci látek, ale především na jejich katalytických vlastnostech stojí celá technologie zpracování ropy a výroby pohonných hmot. Zeolitů v současné době známe 250 různých druhů. Každý z nich je jedinečný, co se týče tvaru a velikosti pórů i způsobu, jakým jsou póry krystalem vedeny, zda se protínají či nikoliv, zda vytvářejí dutiny...

NÁŠ VÝZKUM JE ZALOŽEN NA KOMBINACI DAT Z ŘADY EXPERIMENTÁLNÍCH TECHNIK, KTERÉ SE VZÁJEMNĚ DOPLŇUJÍ.

• **Ty dutiny jsou důležité?**

Tyto labyrinty kanálů a dutin poskytují vysoký specifický povrch a v jejich stísněných prostorách se chovají molekuly látek jinak než ve volném prostoru. To do značné míry ovlivňuje dva velice důležité fyzikálně-chemické jevy spojené s interakcí volných molekul s těmito povrchy, a to katalýzu a adsorpci.

Pro představu to přiblížím na adsorpci. Zeolity mají tendenci do sebe „nasávat“ velké množství plynů. Do zeolitu se vejde až 100krát více plynu, než je ho ve vzduchu o stejném objemu jako zaujímá zeolit. A často si zeolit ze směsi „vybere“ jen určitý typ. Trochu to připomíná pohádku o Dlouhém, Širokém a Bystrozrakém, v níž Široký vypil moře. Ale ten náš, zeolitický, je ještě navíc vybíravý.

• **Kolik z těch 250 známých druhů chemik při práci využije?**

Zeolitů v praxi využíváme jen 18 typů, tedy méně než 10 procent všech dosud známých typů. To neznamená,

*Horní řada: student Bc. Michal Kočí, student Ing. Jirí Kotera, Ing. Eva Koudelková, Ph.D., Ing. Jan Vaculík
Dolní řada: Doc. Pavel Čičmanec, Dr. Yosra Gherib,
studenti Ing. Jakub Halamek, Marek Hutira,
Dr. Mehran Sajad*

že se ostatní k ničemu nehodí, jen zatím nejsou řádně prozkoumány.

• **O co se ve výzkumu snažíte vy?**

Zaměřujeme se na studium podstaty povrchových jevů, katalýzu a adsorpci uvnitř zeolitických pórů a jejich využití. Vzhledem k obrovské variabilitě zeolitických struktur je naší snahou získat detailní informace o vztahu struktury zeolitu a jeho vlastností. Pochopením těchto vztahů bychom získali nástroj, jak vlastnosti zeolitů předpovědět bez nutnosti provádět nákladné a zdlouhavé experimenty. Jsme tedy rozkročení mezi materiálovými vědami a fyzikální chemií s hlubokým ponorem do základního výzkumu. Obrovsky nám pomáhá spolupráce s teoretickými chemiky. Ale zároveň hledáme pro studované materiály vhodné aplikace v katalýze i v separačních procesech.

• **Na čem konkrétním nyní se svým týmem pracujete?**

Máme vždy rozpracovaných několik témat, která řešíme paralelně. Právě v těchto měsících se nejintenzivněji věnujeme jednomu novému typu zeolitu. Byl shodou okolností objeven a poprvé připraven zde v Čechách ve skupině profesora Čejky z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy.

• **Co už o tomto zeolitu víte?**

Objevíli jsme u něj velice účinnou separaci dvou průmyslově důležitých uhlovodíků produkovaných v obrovských

Tým Romana Bulánka

Relativně malý tým tvoří dva akademičtí pracovníci prof. Roman Bulánek a doc. Pavel Čičmanec. Dále dva vědecktí pracovníci Ing. Eva Koudelková, Ph.D., Ing. Jan Vaculík. Do skupiny patří dva post-doci (vědecký pracovník do 35 let s titulem Ph.D.), Dr. Yosra Gherib a Dr. Safaa Essid. Tým doplňují i studenti – doktorand Mehran Sajad, dva končící studenti na magisterském studiu Jirka Kotera a Jakub Halamek, kteří budou pokračovat v doktorském studiu, a také dva bakalářští studenti Marek Hutira a Michal Kočí.

objemech. Jejich rozdělení patří mezi energeticky nejnáročnější separační procesy v celém chemickém průmyslu. Náš materiál je schopen tyto uhlovodíky separovat pomocí adsorpce za pokojové teploty a atmosférického tlaku. S nepatrnými energetickými náklady v porovnání s frakční destilací užívanou v průmyslu nyní. V těchto týdnech dokončujeme ověřovací experimenty a připravujeme přihlášku evropského patentu na tento proces.

• **Koho chcete svým výzkumem oslovit?**

Výsledky našich výzkumů posouvají především hranice našeho vědění o podstatě adsorpčních procesů a chování molekul uvnitř stísněného prostoru kanálů a dutin v porézních materiálech. Takže se jedná o základní výzkum, který zaujme v první řadě odborníky pracující ve stejném oboru. Nicméně námi zkoumané jevy jsou podstatou mnoha chemických procesů využívaných v průmyslu. Tím máme blízko i k aplikaci. Například, před několika lety jsme se účastnili vývoje mikrovlákného materiálu na bázi siliky, který vykazoval velmi zajímavé adsorpční vlastnosti a je patentován.

• **Co je tedy s těmi materiály dnes?**

Jsou testovány v několika firmách v různých procesech. Jedna z firem, která o ně projevila zájem, se zabývá výrobou takzvaných dryboxů pro uchovávání citlivých elektronických součástek a čipů. U nich je nutné udržovat nízkou a konstantní vlhkost prostředí. Naše vlákna mají lepší vlastnosti než nyní používané silikagely a mohla by je nahradit. V další firmě testují naše vlákna v zařízeních na čištění a úpravu vzduchu v provozech, kde dochází k vysokému odparu organických rozpouštědel, které je třeba odstraňovat. Věřím, že další procesy, ve kterých by se mohla mikrovlákná uplatnit, se budou postupně objevovat. Jejich zavedení do provozů je ale běh na dlouhou trať. Je nutné spolupracovat s řadou dalších odborníků i firem. Realizovat vše v rámci jednoho výzkumného týmu není možné.

• **Jak důležité je rozdělit si v týmu práci?**

Je to nezbytné. Náš výzkum je založen na kombinaci dat z řady experimentálních technik, které se vzájemně doplňují. Každý z nás má tedy na starosti několik přístrojů či aparatur. Získané výsledky pak porovnáváme a podrobujeme kritickému rozboru na společných sezeních. Je to často až detektivní práce. Z náznaků a nepřímých indicií musíme poskládat celý obraz a pochopit, co na něm vidíme.

• **Jste lídrem týmu. Je náročné spojit jednotlivé články týmu dohromady?**

Jednoduché to není. Myslím, že v tomto směru mám stále co zlepšovat. Jako vedoucí týmu se snažím být organizátorem práce, mít přehled o jednotlivých řešených problémech a stavu jejich řešení. Chci řídit práci týmu tak, abychom co nejlépe využili čas a přístrojovou kapacitu. Pro náš výzkum je nezbytná řada nákladných experimentálních technik. Takže nedílnou součástí mé práce pro tým je také získávání grantů a finanční podpory z různých zdrojů. Musím psát projekty, udržovat a rozvíjet spolupráce i kontakty s dalšími výzkumnými týmy v Čechách a zahraničí. Bez širší spolupráce se moderní výzkum neobejde.

• **Váš tým je excelentní.**

Znamená to, že naše výsledky vzbudily pozornost a ohlas. Potěšilo mě to. Vnímám to jako známku toho, že jsme na dobré cestě a že poctivá práce všech současných i minulých členů týmu se zúročila.

JE TO ČASTO AŽ DETEKTIVNÍ PRÁCE. Z NÁZNAKŮ A NEPŘÍMÝCH INDICIÍ MUSÍME POSKLÁDAT CELÝ OBRAZ A POCHOPIIT, CO NA NĚM VIDÍME.

• **Připomeňte vaše výsledky...**

Například se nám podařilo objevit nový, do té doby neznámý typ adsorpčních komplexů, popsat jeho vlastnosti a vymezit podmínky, za kterých mohou tyto komplexy vznikat. Tím se podařilo vysvětlit některé anomálie v chování zeolitů, jejichž interpretace se do té doby nedařila. To je jeden z výsledků, kterého si skutečně vážím, protože se nejedná o jednu dílčí drobnost, ale o obecně platnou zákonitost. Ta dokázala vysvětlit řadu starších experimentálních pozorování našich předchůdců a předpovědět řadu dalších jevů, které se postupně potvrzují.

• **Jakou metu jako vědec máte?**

Vilém Laufberger, největší český fyziolog po Purkyněm, s prostotou a hloubkou génia prohlásil: Cílem vědce je přechod z rejstříku osobního do rejstříku věcného. Tak vysoko nemírím. Pokud by se některé z našich výsledků uplatnily v praxi a přispěly k zefektivnění nějakého procesu či zmírnění jeho dopadů na životní prostředí, budu spokojený. Přál bych si, aby se nám v týmu dařilo držet si přátelskou a tvůrčí atmosféru, aby nás to bavilo a uspokojovalo tak jako dosud a aby nám nikdy nedošly nápady a... dobrá káva (smích).

prof. Ing. Roman Bulánek, Ph.D. (*1971)

Vystudoval Fakultu chemicko-technologickou Univerzity Pardubice. V roce 1995 získal cenu České společnosti chemické za nejlepší diplomovou práci v oboru Technologie. Po obhajobě doktorátu na krátký čas odešel do Akademie věd ČR a v roce 1998 se vrátil zpět do Pardubic. V letech 2008–2015 byl vedoucím katedry fyzikální chemie. V roce 2015 se stal profesorem pro obor Fyzikální chemie. Nyní je lídrem excelentního týmu univerzity a se svými kolegy se věnuje studiu podstaty povrchových jevů, katalýzy a adsorpce, probíhajících uvnitř zeolitů. Sám o sobě říká, že je knihomol. Hodně čte a je hrdý na svoji knihovnu s pracovnou, kterou sám postavil vedle domu jako samostatný domek. Zajímají ho dějiny (i dějiny chemie), a to především období 16. a 17. století, kdy se formovala novověká Evropa a moderní přírodní vědy. Rád fotografuje krajiny, především divokou přírodu severu a hor. Za polárním kruhem prožil na různých výpravách téměř rok svého života. Nyní čeká, až dorostou děti, aby vyrázili všichni společně.

TEXT: Věra Přibylková/FOTO: Milan Reinberk

Lídři excelentních vědeckých týmů

prof. RNDr. Zuzana Bílková, Ph.D.
Fakulta chemicko-technologická
věnuje se vývoji nových imunoanalytických a separačních metod, mj. na principu mikrofluidních systémů či biosenzorů pro stanovení diagnosticky významných analytů

prof. Ing. Petr Němec, Ph.D.
Fakulta chemicko-technologická
zaměřuje na studium přípravy a vlastností amorfních materiálů

prof. Ing. Roman Bulánek, Ph.D.
Fakulta chemicko-technologická
zabývá se studiem struktury a vlastností cíleně připravených porézních materiálů využitelných jako heterogenní katalyzátory či adsorbenty pro separace nízkomolekulárních plyných látek

prof. Ing. Aleš Růžička, Ph.D.
Fakulta chemicko-technologická
zaměřuje se na studium vztahů mezi strukturou, jejich statickými vlastnostmi a reaktivitou, soustřeďuje se na chemii nekovů a kovů hlavních skupin

prof. Ing. Filip Bureš, Ph.D.
Fakulta chemicko-technologická
zaměřuje se na vývoj nových organických a hybridních materiálů a jejich uplatnění v moderní společnosti

prof. Ing. Tomáš Wágner, DrSc.
Fakulta chemicko-technologická
zabývá chemickou syntézou a studiem vlastností nekystalických objemových materiálů, v oblasti chalkogenidových skel, jejich tenkých vrstev a perspektivních hightech nanomateriálů pro aplikace ve fotonice, optice a elektronice

prof. Ing. Libor Čapek, Ph.D.
Fakulta chemicko-technologická
specializuje se na oblast heterogenní katalýzy a fotokatalýzy

doc. Niklas Forsberg, PhD.
Fakulta filozofická
zaměřuje se na otázky o tom, co nese filosofické přesvědčení a jak mají být naše nejzákladnější víry přehodnoceny nebo dokonce vyjádřeny a objasněny

prof. Ing. Michal Holčapek, Ph.D.
Fakulta chemicko-technologická
orientuje se na lipidomickou analýzu s využitím hmotnostní spektrometrie ve spojení s chromatografickými technikami

doc. Ing. Petr Hájek, Ph.D.
Fakulta ekonomicko-správní
zabývá se modelováním (predikcí, klasifikací, optimalizací) ekonomických procesů, metodami výpočetní inteligence (soft-computing) a strojovým učením

prof. Ing. Pavel Jandera, DrSc.
Fakulta chemicko-technologická
jeho hlavním oborem je studium účinných a selektivních fázových systémů kapalinové chromatografie s normálními a převrácenými fázemi a HILIC systémy

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
Fakulta filozofická
věnuje se dějinám raného novověku, konkrétně dějinám panovnického dvora rakouských Habsburků (korunovace, diplomacie), šlechty a jejího životního stylu a dějinám Svaté říše římské národa německého

Dr.- Ing. Jan Macák
Fakulta chemicko-technologická
specializuje se na syntézy různých typů nanomateriálů a jejich povrchové modifikace směrem k uplatnění v různých aplikacích

prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc.
Fakulta filozofická
zabývá se dějinami 19. století, gender historií, dějinami každodennosti a česko-francouzskými kulturními vztahy

prof. Ing. Jiří Málek, DrSc.
Fakulta chemicko-technologická
zaměřuje se na studium fyzikálně-chemických vlastností nekystalických materiálů a podchlazených sklotvorných kapalin s akcentem na nukleačně-růstové procesy, strukturní relaxaci a viskozitní chování

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
Fakulta filozofická
studuje české a evropské dějiny raného novověku a dějiny peněžního oběhu; je autorem dvou desítek původních autorských monografií, vydaných v Evropě i v USA, a více než dvou stovek vědeckých studií

BŘEZEN/DUBEN/KVĚTEN

Pomáhali jsme v boji s koronavirem

Studenti a zaměstnanci Fakulty zdravotnických studií se zapojili do pomoci v krajských nemocnicích a v sociálních zařízeních. Pečovali o pacienty a stali se také součástí unikátního systému pro koordinaci testování. Naše studentky tvořily COVID Info tým, první nově zřízené call centrum v republice. Pomáhaly tu s organizací odběrů u lidí s podezřením na koronavirus. Nejen ony se osvědčily na jedničku!

BŘEZEN

Studenti iniciovali šití roušek i další pomoc

Touha pomáhat spojila na sociálních sítích naše studenty a zaměstnance. S nápadem přišla studentka Dopravní fakulty Jana Pernera Viktoriia Savinova, která první roušku ušila pro kamarádku pracující v supermarketu. Za pár dnů se do skupiny dobrovolníci UPCE připojila bezmála stovka lidí. Cíl byl jasný – šít roušky, pomáhat potřebným s nákupy nebo jim obstarávat léky. Ale také péct pro hasiče, zdravotní sestry a záchranáře. Dobrá práce!

DUBEN

Naši chemici analyzovali vzorky na koronavirus

Ve speciálně zabezpečených laboratořích pomáhali s testováním vzorků i naši vědci a doktorandi z Fakulty chemicko-technologické. Pod vedením molekulární bioložky Blanky Jankovičové přicházelo do styku s desítkami vzorků dalších pět žen. Ve speciálních oblecích, s respirátorem a brýlemi na obličej, pokrývkou hlavy a dvojitými rukavicemi analyzovaly vzorky z nemocnic v Pardubicích a Vysokém Mýtě. Díky za to!

14. DUBNA

Pilovali jsme angličtinu s Jazykovým centrem. Nejen v karanténě

Zábavná i poučná videa jako zárodek komunikace univerzity se zahraničními studenty i zaměstnanci, ale i se všemi, kteří se chtěli v karanténě pobavit, začalo tvořit naše Jazykové centrum. „Let's commU:nicate!“ vyzývalo v době koronavirové i dnes ve svých zcela pravidelných příspěvcích. Díky nim se bavíme a učíme používat slova jako social distancing, face mask, travel ban, freedom, common sense, rowing a paddling a mnoho dalších. Keep communicating, keep learning, keep in touch: další videa najdete na našem Youtube kanálu <https://www.youtube.com/upcecz>.

15. DUBNA

Vydali jsme unikátní publikaci o umění

Univerzita vydala knihu *Sochy a města* mapující poválečné umění na Moravě. Publikace vychází z evropsky unikátní databáze, kterou čtyři roky vytvářeli odborníci z Fakulty restaurování společně s kolegy z VŠCHT Praha. Na 400 stranách a více než 600 fotografiích představuje umění socialistického období (mezi lety 1945–1989) v prostoru měst i venkovských lokalit. Zahrnuje nejen pomníky s ideologickým obsahem, ale také výtvarně kvalitní díla s nekonfliktními náměty.

12. KVĚTNA

Připojili jsme se ke kampani Nursing now

Uplynulo 200 let od narození zakladatelky moderního ošetrovatelství Florence Nightingale. Byla hrdinkou své doby, zlepšila zdravotnickou péči, pomáhala zachraňovat životy vojákům v krymské válce. Takové hrdiny má i dnešní doba. Mnozí z nich jsou z naší Fakulty zdravotnických studií a během Roku sester a porodních asistentek upozorňovali na to, že je na čase dát sestřám více uznání, vlivu a výrazně do nich investovat. Bez nich totiž zdravotní problémy 21. století neovládeme.

28. KVĚTNA

Naši restaurátoři obnovili mozaiku obětem Pražského povstání

Na dvaatřicet let staré dílo narazíte při cestě na Barrandovské terasy v Praze. Pozapomenutou kamennou mozaiku místního pomníku, kterou vytvořil malíř Martin Sladký, poškodili vandalové. Nyní už je opět kompletně obnovena. Restaurátoři si však museli poradit se sprejovými graffiti, dlouhodobými výkyvy počasí a okolní náletovou vegetací. Povrch celoplošně očistili a doplnili její motiv i v místech, kde chyběly původní kameny.

12. ČERVNA

Jsme mezi 1000 nejlepších škol na světě!

A zároveň patříme do desítky nejlepších v České republice. Potvrdil to jeden z celosvětově nejprestižnějších žebříčků QS World University Rankings 2021. Studentům i rodičům slouží toto porovnání jako vodítko pro výběr školy a ukazuje na úroveň vysoké školy. „Je úspěch být součástí prestižního světového žebříčku. Ukazuje kvalitu univerzity ve světě, ale i v českém prostředí, kde patříme mezi nejlepší školy. Pro nás je porovnání s ostatními vysokými školami vždy cestou k dalšímu zlepšení,“ říká rektor Univerzity Pardubice prof. Jiří Málek.

23. ČERVNA

Máme absolventský web a novou sociální síť My UPCE

Absolventi Univerzity Pardubice se mohou prostřednictvím jedinečné sítě My UPCE nově propojit a začít komunikovat s bývalými pedagogy i spolužáky. Mohou ukázat, čemu se ve své profesi věnují. Navíc díky absolventské kartě získají výhody a slevy např. do Univerzitní knihovny, kulturních institucí, kaváren. „Je pro nás důležité být s našimi bývalými studenty v kontaktu, vidět jejich další růst, pracovní uplatnění a profesní úspěchy. Absolventi jsou částí naší komunity,“ říká prorektorka pro vzdělávání a kvalitu prof. Tatiana Molková. Navštivte absolventský web na adrese absolventi.upce.cz a zaregistrujte se do sociální sítě na my.upce.cz.

Startujeme Absolventský WEB

Diplomem to nekončí. Staňte se součástí komunity.

BĚŽTE NA WEB

absolventi.upce.cz

ZÍSKEJTE VÍCE

BAŇTE SE

KOMUNIKUJTE

UKÁŽTE SE

23. ČERVNA

Pokřtili jsme publikaci o lidském těle

Výtvarná anatomie – to je zásadní oborová příručka, která přináší základní znalosti lidského těla v přehledné a logicky na sebe navazující skladbě. Ocení ji především výtvarníci a studenti umění. A právě pro ně ji vysokoškolský pedagog Radek Petříček, který několik let studoval všechny podoby lidského těla a na Fakultě restaurování učí právě předmět Anatomie, vytvořil. Navíc v roce, kdy si připomínáme 15 let od vzniku Fakulty restaurování.

ČERVENEC/SRPEN

Zpestřili jsme léto dětem na táborech

Naše Univerzita v pohybu navštívila desítku míst v Pardubickém kraji i na Vysočině. Letní škola IT pro dívky ze středních škol, Science Point na Sportovním parku Pardubice nebo tradiční Dětská univerzita a univerzitní příměstské tábory. To byl náš pestrý prázdninový program pro stovky dětí. Ve společnosti našich vědců si užily dny plné zábavných pokusů, nejrůznějších vědeckých her a poznávání oborů, které jim univerzita může jako budoucím studentům nabídnout.

11. SRPNA

Aplikace našeho absolventa seznamuje s vybranými studijními programy

A to zcela netradičně formou čtyř miniher. Uchazeči mohou vyzkoušet řízení dopravy a simulaci ovládnání výhybek kolejiště, vyluštit si kvíz nebo si zahrát logickou hru Sokoban klon. „Jednotlivé mini hry jsou navrženy tak, aby upoutaly pozornost a podaly základní informace o studiu stručnou formou,“ říká David Švarc, který aplikaci vymyslel v rámci své bakalářské práce pro Dopravní fakultu Jana Pernera. Za svůj nápad získal také cenu děkana.

TEXT: Zuzana Paulusová/FOTO: archiv UPa

Čtyři děkani, čtyři absolventi

V PARDUBICÍCH VYSTUDOVALI, ALE NEODEŠLI. ZŮSTALI NA ALMA MATER PRACOVAT, BÁDAT, PSÁT VĚDECKÉ ČLÁNKY A UČIT DALŠÍ STUDENTY. DNES JE NA FAKULTÁCH MŮŽETE POTKAT NEBO.. ZAŤUKAT NA DVEŘE „ŠÉFA“. ŘEČ JE O DĚKANECH NAŠICH ČTYŘ FAKULT. ČÍM V DĚTSTVÍ CHTĚLI BÝT, CO SE JIM VYBAVÍ PŘI VZPOMÍNCE NA STUDENTSKÁ LÉTA A MAJÍ SVŮJ KAŽDODENNÍ RITUÁL SPOJENÝ S PRACÍ? ZEPTALI JSME SE!

prof. Ing. PETR KALENDA, CSc.
Fakulta chemicko-technologická

prof. Ing. JAN STEJSKAL, Ph.D.
Fakulta ekonomicko-správní

doc. Ing. LIBOR ŠVADLENKA, Ph.D.
Dopravní fakulta Jana Pernera

Ing. ZDENĚK NĚMEC, Ph.D.
Fakulta elektrotechniky
a informatiky

prof. Ing. PETR KALENDA, CSc. děkan, Fakulta chemicko-technologická

Čím jste chtěl být v 7 letech?
Vinnou.

Co se vám vybaví při vzpomínce na studentská léta v Pardubicích?

Na svá studia v Pardubicích velmi rád vzpomínám. Není tajemstvím, že jsem původně chtěl studovat historii, která mne nesmírně baví a věnuji se jí alespoň ve volném čase. Nicméně osud mne zavedl k chemii, která se nakonec stala láskou na celý život. Pardubice mám rád jako město. Baví mne pozorovat, jak se vývoj naší fakulty měnil v průběhu času, což je i předmětem chystané publikace k 70. výročí chemického vysokého školství v Pardubicích – „Labyrintu chemie“. Stejně tak jako asi každý rád vzpomínám na svá studentská léta na své alma mater a na všechny ty dojmy, zážitky, setkání a celkovou atmosféru, které tento způsob života s sebou přirozeně přináší. Život vysokoškoláka je specifický v mnoha ohledech, je najednou odkázán sám na sebe, má svobodnou vůli rozhodovat o svém nejen volném čase, o financích, o vztazích a je jen na něm, jak se svým životem naloží. Na vysoké škole se vytváří silná přátelství a lásky na celý život. Ty méně příjemné zážitky čas postupně vymaže, charakterové hrany obrousí či zjemní, rány zhojí a často zůstanou jen ty příjemné vzpomínky, které jsou nepřenositelné. Jsou osobním bohatstvím každého člověka.

Máte nějaký rituál pro začátek pracovního dne na UPCE? Jaký?

Mým oblíbeným rituálem je ranní káva. Mám rádu rádu a každý den začínám právě s mou oblíbenou

značkou. Káva je tichým svědkem při jednáních a při setkávání různých druhů. Je to nápoj, který nejen povzbudí, ale i propojuje vztahy a navozuje příznivou atmosféru, která je tolik důležitá při komunikaci s lidmi. Proto vlastně i vznikla myšlenka uspořádat akci „Káva s děkanem“, kde si studenti mohli přijít nezávazně popovídat u kávy a probrat záležitosti, které měli na srdci. V této tradici bychom rádi na naší fakultě pokračovali, jakmile to situace umožní.

Co vás na vaší fakultě prostě baví, co se vám nikdy neomrzí?

Mám rád chemii a komunikaci s mladými lidmi. Baví mne pozorovat je

v jejich vývoji od začínajícího studenta až po absolventa naší fakulty. Vždy mne potěší, když se setkám se studenty, z nichž doslova tryská nadšení pro vědu, výzkum nebo propagaci. Rád se setkávám se studenty při různých akcích, ať už se jedná o soutěže, propagaci nebo, např. o již tradiční akci, kterou velmi rád navštěvuji a tou je „Seznamovák“ na poetickém místě, na Máchově jezeře pro nově nastupující studenty. Lépe se mi s nimi komunikuje v méně formálním prostředí, neboť jsou otevřenější a informace si můžeme mezi sebou předat objektivněji bez toho, aniž bychom vstupovali do „akademických rolí“.

prof. Ing. JAN STEJSKAL, Ph.D. děkan, Fakulta ekonomicko-správní

Čím jste chtěl být v 7 letech?

Každý den něčím jiným. Časté změny byly inspirovány novými a novými leporely, poté knihami a různými pohádkovými příběhy, které mi četli rodiče a prarodiče a postupně i já sám.

Co se vám vybaví při vzpomínce na studentská léta v Pardubicích?

Lidé, které jsem při studiu potkal, z nichž velká část již mezi námi není. Studoval jsem na FES v době, kdy docházelo k jejímu výraznému rozpuštění, což bylo vidět na každém kroku. Objevovaly se příležitosti vycestovat do zahraničí, zapojit se do vědecko-výzkumných aktivit, stejně tak fakulta získala doktorské studium v ekonomickém oboru. Tedy vzpomínám často na to, jakou náhodou se vlastně stalo, že se mi otevřela možnost zůstat v Pardubicích a studovat dál. Bezesporu to byl důležitý okamžik, který asi rozhodl o tom, že zůstanu na Univerzitě Pardubice.

Často vzpomínám také na své kolegy z ročníku, byli jsme docela dobrá parta, pomáhali jsme si. Proto kdykoliv někoho z kolegů potkám, vzpomínáme, všichni se hodně zajímají, co fakulta a univerzita.

Máte nějaký rituál pro začátek pracovního dne na UPCE? Jaký?

Žádný rituál pro začátek dne nemám. Dny začínají velmi podobně:

nahlédnutím do mailu, na stůl nebo do složky k podpisu, tedy nic zajímavého. Z čeho však mám radost, je, že kdykoliv jdu/jedu do práce, tak se těším. Je to zvláště nepopsatelný pocit, který mám už mnoho let, a doufám, že mi zůstane napořád.

Co vás na vaší fakultě prostě baví, co se vám nikdy neomrzí?

Nikdy mě neomrzí potkávat a setkávat se s lidmi, mými spolupracovníky,

které jejich práce baví, berou ji jako poslání. Jsou plní nadšení, zapálení pro věc a vždycky na mě dokáží přenést část dobré nálady a entuziasmu. A nikdy mě neomrzí, že takoví zapálení lidé se najdou každý rok mezi studenty, které učím. A není jich málo, což je fajn. Moje práce mě tedy nikdy nemůže omrzet a moc mě baví.

doc. Ing. LIBOR ŠVADLENKA, Ph.D. děkan, Dopravní fakulta Jana Pernera

Čím jste chtěl být v 7 letech?

Vybavuji si své první vysněné povolání – kosmonaut asi jako u většiny kluků školkového věku. Na základce jsem pak měl sen být vědcem, tehdy ještě bez definování přesného vědeckého zaměření.

Co se vám vybaví při vzpomínce na studentská léta v Pardubicích?

Vybavuji si mnoho zážitků: např. si vzpomínám na jednu zkoušku, při které se velmi dbalo na společenské oblečení studentů. Pokud přišel nevhodně ustrojený student, byl hned na začátku zkoušení vykázan domů. Několik takových nešťastníků bylo i s námi na jednom zkouškovém termínu. Abychom zabránili předčasnému odchodu kolegů ze zkoušky, půjčovali jsme jim naše svršky. Byl to

sice legrační pohled na nepadnoucí obleky a asi bylo trochu divné, že se několik málo obleků na zkoušce vyskytlo několikrát, ale účel byl splněn.

Máte nějaký rituál pro začátek pracovního dne na UPCE? Jaký?

Každý den, když přijdu do práce, dám si šálek kávy a při tom si rovnám v hlavě, co vše potřebuji ten den vyřídit jako prioritní. Následně ještě v rychlosti zkontroluji novinky doma

a ve světě, a pak již jdu na první důležitý úkol.

Co vás na vaší fakultě prostě baví, co se vám nikdy neomrzí?

Různorodost naší fakulty a její široký záběr v oblasti dopravy dává možnost vzniku nečekaných spoluprací napříč obory, a to mě baví. Baví mě také zapálenost našich zaměstnanců – spousta z nich jsou „dopraváky“ jak se říká tělem a duší a za fakultu by dýchali. Jsem hrdý na špičkové

technické zázemí naší fakulty, díky němuž jsme schopni efektivně propojit vzdělávací a vědeckou činnost fakulty a rozvíjet spolupráci s partnery z praxe. Nikdy mě neomrzí, že po našich absolventech je velmi vysoká poptávka z praxe, kterou zejména v čistě technických oborech ani nejsme schopni naplnit, a že naši absolventi nacházejí uplatnění přímo ve vystudovaném oboru.

Ing. ZDENĚK NĚMEC, Ph.D.

děkan, Fakulta elektrotechniky a informatiky

Čím jste chtěl být v 7 letech?

Vždy mě zajímala technika, a to jakákoliv. Počítač jsem mohl ve svých sedmi zahlédnout akorát v televizi, takže mě táhlo to, co jsem viděl každý den, a to traktory na naší vesnici.

Co se vám vybaví při vzpomínce na studentská léta v Pardubicích?

Výborná parta na technických oborech pro dopravní infrastrukturu – informace jsme si sdíleli jinak, než je to dnes běžné, pomáhali jsme si, jezdili společně za zážitky. Oproti plně pracovnímu životu byl zajímavý téměř každý den. Až na pár desítek stresových dní písemek a zkoušek byla vysoká škola dobrou přípravou nejen pro profesní kariéru, ale i zodpovědnost v osobním životě.

Díky tomu, že jsme na studiích fungovali jako stmelěný kolektiv, měli jsme domluvený postup, který málokdy nevyšel a určitě ho vyzkoušeli i jiní. Vtipné to možná není, ale zcela jistě to bylo efektivní. Jako první chodili ke zkoušce ti, kteří byli dobře připravení. Po nich musel jít ten, kdo si byl předem vědom svého neúspěchu. Další měli pak mnohem vyšší šance na úspěch. Můj náhled na tento postup se samozřejmě časem změnil,

ale ve své podstatě na něm není nic špatného.

Máte nějaký rituál pro začátek pracovního dne na UPCE? Jaký?

Rituál nemám. Pouze kávu a vnitřní přesvědčení, že má práce může mít smysl.

Co vás na vaší fakultě prostě baví, co se vám nikdy neomrzí?

Kromě akcí plánovaných v kalendáři nikdy nedokážu předem odhadnout, co mě další den čeká. Pracovní přemě pak nutí odvést kvalitní výsledky, což je rozdíl oproti monotónním předem plánovaným činnostem.

Jsem srdcař. Někdy mám pocit, že na fakultě musím zemřít

ŘÍKÁ, ŽE POVĚST ZDRAVOTNÍCH SESTER UTRPĚLA TELEVIZNÍMI SERIÁLY. TY SNÍŽILY PRESTIŽ TÉTO PROFESE. A DOMÁCÍ PORODY BY PRÝ NEMUSELY BÝT TAK ČASTÉ, POKUD BY ZDRAVOTNÍCI UMĚLI MLUVIT S PACIENTY. PŮVODNĚ DĚTSKÁ SESTRA EVA HLAVÁČKOVÁ UŽ SKORO DVACET LET UČÍ NA FAKULTĚ ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ. STÁLA U JEJÍHO ZRODU A DÝCHALA BY ZA NI.

Je špatná komunikace hendikepem zdravotníků?

Ano. Je to velká slabina českého zdravotnictví. Často si pacienti stěžují právě na komunikaci. Hodně to zdůrazňují jak studentům v předmětu Zdravotnická psychologie, který učím na fakultě, tak zdravotníkům v kurzech Komunikace s pacientem, které vedu v rámci celoživotního vzdělávání.

Co studentům říkáte?

Že musí mít o pacienta zájem. Musí umět komunikovat doslova celým svým tělem. Je důležité, aby si uvědomili, že k lidem promlouvají verbálně i neverbálně. Verbální komunikaci se můžeme naučit, ale přesto vyzní falešně, pokud neladí s neverbální komunikací. Nezájem může být vidět v očích, v mimice obličeje, že máme naspěch, nebo když k pacientovi přijdeme neupravení.

To by měl mít v sobě už uchazeč o studium, ne?

Určitě je výhoda, když to v sobě má. Když je to extrovert, který má zájem o lidi, rád si s nimi povídá a umí jim naslouchat. Tohle je naprosto klíčové. Musí také chápat, že život je pestrý a názory lidí různé. Proto by zdravotníci neměli hodnotit a srovnávat. V jejich komunikaci je často znát mocenský a direktivní přístup, takzvaný rodičovský styl komunikace.

Tohle nesmíš, tohle musíš...?

...tohle je špatně a tohle nebudete dělat. My víme nejlépe, jak to máte dělat. Přesně takhle. Naopak je potřeba umět navázat vztah. Nemyslím hluboký citový, ale jako zdravotní sestra bych měla poznat hodnoty člověka. Co pacient chce a co potřebuje. Jsem přece pomáhající profese, tak mám pomáhat lidem, jak oni potřebují, ne jak potřebuji já.

Zdravotníci si málokdy uvědomují, jak velkou mají moc. A málo s ní umějí zacházet. Sestra má obrovskou moc vůči pacientovi a může ji zneužít už jen tím, že bude pacienta soudit. Stačí o něm říct, že nespolupracuje. Když mu dá tuto nálepku, tak se to s ním potáhne. Ovlivní to postoje a přístup ostatních. A přitom je to právě ona, která může spolupráci pacienta ovlivnit.

Tomu se říká empatie...

Empatie je hodně profláknuté slovo a každý se jí dost ohání. Hodně lidí si myslí, že empatie znamená usmívat se a být příjemný. Je to přitom docela složitý proces, který není jen o vcítění se do druhého, ale i o vmyšlení se do něj. Když se mám vmyslet do pacienta, tak o něm potřebuji něco vědět a napojit se na něj přes úplně obvyčejné

věci. I kdybych se ho měla jen zeptat, jestli má rád mátový čaj.

Je na místě humor v komunikaci?

Je to strašně důležitá věc. Může být i černý, ale je třeba vědět, kdy ho použít. Určitě je lepší komunikace s humorem než ta ve zdobnělinách typu babičko, dědoušku, koťátko, moje zlatíčko... Když se mluví ve zdobnělinách, je to mocenské. Zdravotní sestra si z dospělého člověka udělá dítě.

Jak společnost dnes vnímá zdravotní sestry?

Pohled na zdravotní sestry hodně ovlivňují média. To, jak a co se o nich píše, jak jsou, nebo nejsou vidět. Domnívám se, že sestrám hodně uškodila řada seriálů, které vykreslují sestru jako tu, která má neustále ruce v kapsách, chodí v botách na podpatku, moc rozumu nepobrala a řeší jenom vztahy. Už před revolucí Dietlův seriál Nemocnice na kraji města ukazoval zejména práci lékařů. Sestra v něm byla vylíčena buď jako hloupá holubička nebo uřápnutá pufla milující pana doktora. Mimochodem v tomto seriálu je krásně vidět, jak medicína, respektive role lékaře, byla ve vztahu k pacientům dominantní. Byl to nadřazený přístup jak vyšitý.

URČITĚ JE LEPŠÍ KOMUNIKACE S HUMOREM, NEŽ TA VE ZDOBĚNLINÁCH TYPU BABIČKO, DĚDOUŠKU, KOŤÁTKO, MOJE ZLATÍČKO... KDYŽ SE MLUVÍ VE ZDOBĚNLINÁCH, JE TO MOCENSKÉ. ZDRAVOTNÍ SESTRA SI Z DOSPĚLÉHO ČLOVĚKA UDĚLÁ DÍTĚ.

Utrpěla jejich prestiž?

Co se týče sociologických výzkumů, v posledním šetření Centra pro výzkum veřejného mínění v roce 2016 se sestra mezi 26 povoláními umístila na 3. pozici za lékařem a vědcem. Říkám studentům a studentkám, že si prestiž musí budovat. Nikdo jim ji zadarmo nedá. Sestra musí dokázat, že je rovnocenná partnerka lékaře, musí umět přijmout vyšší odpovědnost, musí si sama své profese vážit. Prestiž může ovlivnit ale i řada jiných faktorů. Např. současná koronavirová pandemie prestiž sester dle mého názoru zvýšila. Je mnohem více vidět jejich reálnou práci, a té si lidé váží.

Mluvíme hlavně o sestrách... My ale máme na fakultě i jiné obory, které bych nechtěla nijak upozadit. Porodní asistentka je vnímána jako samostatnější profese, má kompetence vést fyziologický porod, pořád o ně ale v praxi bojuje s lékařem. Záchranáři

si už určitou prestiž získali. Jejich práce je atraktivní, akční, jsou to lidé, kteří se umí zviditelnit.

Máme na fakultě také obor Radiologický asistent. Tito zdravotníci stojí obvykle za přístroji, veřejnost o nich mnoho neví. Přitom dělají vysoce specializovanou práci. A další důležitý obor, Zdravotně-sociální pracovník. Jeho absolventi by mohli mít v praxi mnohem větší uplatnění, než v současnosti mají. Jsou připraveni propojovat oblast zdravotní a sociální, což u nás moc potřebujeme. Mohli by dobře fungovat v komunitách, tedy v místech, společenstvích, kde lidé žijí.

Sester je čím dál větší nedostatek. Jak stárne populace, bude jich potřeba mnohonásobně víc. Pomůže v tom tzv. kompetentní sestra?

Kompetence jsou důležité. Celosvětově se hovoří o rozšiřování kompetencí sester. Podle výzkumů jsou sestry, které se cítí být kompetentní, v práci spokojenější. Už vzděláním získávají určité kompetence, tedy znalosti, dovednosti, zkušenosti a pravomoci. Když nastoupí do praxe, mohou získat další kompetence tím, že se vzdělávají celoživotně.

Sestra je ale stále hodně vnímaná pouze jako pravá ruka lékaře. I když my to dlouhodobě neučíme. Vedeme studenty k samostatnosti a zodpovědnosti. Při výuce studentům říkám: Lékař má svoji pravou a levou ruku, sestra má svoji pravou a levou ruku a za ty ruce se musí chytit ještě společně s pacientem a dalšími odborníky a vytvořit spolupracující tým.

V rámci projektu Kompetentní sestra pro 21. století, který vede děkanka fakulty docentka Jana Holá, se snažíme ve spolupráci s lidmi z praxe nastavit určitý model, podle kterého bude možné kompetence udělovat, přehodnocovat a rozvíjet, který bude propojen s celoživotním vzděláváním, osobním hodnocením a kariéřním postupem sestry. Je důležité, aby zdravotní sestry viděly už na začátku své praxe perspektivu, že mají možnost se někam vyvíjet. To je může motivovat i více mladých lidí, aby se chtěli věnovat tomuto povolání.

Jak je to nyní?

Záleží jak kde. Často zdravotní sestra po škole nastoupí k lůžku a stane se sestrou pro všechno, úklidem počínaje, vysoce specializovanou prací konče. Měla by mít možnost nějakého posunu, ne se zacyklit, jak to většinou bývá. Měla by se posunovat a získat jistotu v tom, že pro to, co dělá, má i kompetence.

Má dnes sestra někdy více znalostí než lékař?

Ve svém oboru, tedy ošetřovatelství ano, v medicíně ne. Měla by vědět více o pacientech, protože s nimi obvykle tráví více času.

Když budu například porovnávat porodní asistentku po ukončení studia na naší fakultě a lékaře po ukončení studia na lékařské fakultě, tak naše absolventka má určitě v oblasti fyziologického porodu víc znalostí a umí více věcí. Už během studia musí odvést 40 porodů a ošetřit stovku novorozenců po porodu. Má obrovské zkušenosti, v praxi ale dostává přednost lékař. A obecně je důvěra v lékaře větší. Přitom porodní asistentky mají dlouhodobě kompetence vést fyziologický porod samostatně, bez lékaře. Stále však nemají tolik prostoru, protože medicína si porody uchvátla. A straší, že když budou porodit bez lékařů, tak ženy budou umírat.

ZAČÍNALI JSME PŘED 18 LETY, NA TEHDEJŠÍM ÚSTAVU ZDRAVOTNICKÝCH STUDIÍ. BYLO TO NA ZELENEJ LOUCE. NA KOLENĚ. ŠLI JSME DO NEZNÁMA, Z MLHOVINY VZNIKLA PLANETKA. S KOLEGY JSME NASTOUPILI DO RYCHLÍKU A SVIŠTĚLI FORMOU „NEZASTAVUJEME, AŽ NEMÁME ZPOŽDĚNÍ“.

Stejně to bylo i u záchranářů. Když začínali sami jezdit v sanitce, hned se v novinových článcích objevovaly palcové titulky, že lidé budou umírat, protože budou jezdit sanitky bez lékařů. Ve Finsku přitom tohle už dávno fungovalo. Záchranáři mají vysoké školské vzdělání, i když to nejsou lékaři. Umí vyhodnotit situaci a rizika, umí se rozhodnout, kdy je nutné zavolat lékaře. Kompetence jsou také o zodpovědnosti a sebereflexi. Vědět, kde moje kompetence končí. Ne vymezovat se, kdo je lepší.

Jsou zdravotní sestry finančně dobře ohodnoceny?

Určitě dnes lépe, než byly. Vždycky by mohly mít víc peněz na výplatní pásce, jejich práce je opravdu náročná. V porovnání s tím, co si vydělá například programátor, je jejich plat almužnou.

Jací odborníci teď zdravotnictví chybí?

Podle statistik jich chybí mnoho – praktičtí lékaři, zubní lékaři, nejvíce ale sestry. Uvádí se, že u nás je to asi 3 500 sester a porodních asistentek, ve světě cca 23 milionů.

Obecně bychom ale potřebovali odborníky dostat k lidem domů. Na tom je např. založena reforma psychiatrické péče. Co nejméně pacientů přijímat na lůžka do nemocnic. Podpořit je v jejich domácím prostředí a pomoci jim tak, aby dokázali samostatně fungovat. Odborníci v týmu – lékař, sestra, psycholog, sociální pracovník – půjdou za pacienty domů. Zlepší se tak dostupnost i koordinace péče.

V případě porodu to ale neplatí...

Je pravda, že s porody doma nesusouhlasím. Děti by měly přicházet na svět tam, kde existuje okamžitá zdravotnická péče. Rozumím tomu, že některé matky mají negativní zkušenosti s přístupem zdravotníků, a pak chtějí родit doma. Sama jsem to zažila, když jsem šla родit. Na sále mi otevřela porodní asistentka s rozlobeným výrazem a přivítala mě větou: Ježíšmarjá další... V tu chvíli jsem si řekla, tak já snad jdu domů. Zdánlivě nevinná věta, kterou si porodní asistentka v pracovním stresu ulevila, mi zůstala v hlavě dodnes. Důležitá je tedy hlavně komunikace. Když se zdravotnický personál bude chovat lépe, minimalizujeme riziko domácích porodů.

A zdravotníci nebudou muset ani „žasnout“ nad porodními plány.

To je opravdu červený hadr, já si na vás nesu zbraň a vedu s sebou ještě dluhu, svoji ochránkyni. Odborníci to těžko vstřebávají. Vyvolává to zbytečný boj. Žena sice chodí před porodem pravidelně k lékaři, ten jí tělesně prohlídne, změří jí tlak, zváží. Ale baví se s ní někdo o tom, jak by chtěla родit? Na co by se měla připravit? Co to všechno obnáší? Co píší na internetu? Není čas. Kdyby s ní někdo dlouhodobě komunikoval, kdyby jí řekl, tady jsou takové a takové možnosti, pojďme společně hledat tu, která vám nejlépe vyhovuje, nebude mít žena potřebu mávat papírem popsaným radami z internetu. Když bude zdravotník vstřícný a otevřený, většinou se s rodičkou nakonec domluví.

Byla jste u toho, když vznikala Fakulta zdravotnických studií. Jak jste začínali?

Začínali jsme před 18 lety, na tehdejší Ústavu zdravotnických studií. Bylo to na zelené louce. Na koleně. Šli jsme do neznáma, z mlhoviny vznikla planetka. S kolegy jsme nastoupili do rychlíku a svištěli formou „nezastavujeme, až nemáme zpoždění“. Na jedné straně jsme nevěděli, do čeho jdeme, ale zároveň jsme měli jasnou představu o tom, jak by měla fakulta fungovat. Ke klíčovým

Výuka na Ústavu zdravotnických studií v roce 2004

zakládajícím osobnostem patřila dr. Jana Škvrňáková, která byla dlouho ve vedení, a profesor Arnošt Pellant, první děkan fakulty. Oba udělali spoustu práce a podnikli řadu kroků k tomu, aby fakulta vznikla, prospívala a my mohli vzdělávat své odborníky. A pomohlo nám mnoho osobností z tehdejší Krajské nemocnice

Pardubice, ze Střední zdravotnické školy v Pardubicích a z univerzity. Za všechny bych jmenovala tehdejší rektory profesora Jiřího Málka a profesora Miroslava Ludwiga. Náš rychlík jede pořád dál a já v něm. Jsem na fakultě už 18 let. Jsem srdač. Někdy mám pocit, že na fakultě musím zemřít.

KDYŽ BUDU NAPŘÍKLAD POROVNÁVAT PORODNÍ ASISTENTKU PO UKONČENÍ STUDIA NA NAŠÍ FAKULTĚ A LÉKAŘE PO UKONČENÍ STUDIA NA LÉKAŘSKÉ FAKULTĚ, TAK NAŠE ABSOLVENTKA MÁ URČITĚ V OBLASTI FYZIOLOGICKÉHO PORODU VÍC ZNALOSTÍ A UMÍ VÍCE VĚCÍ. UŽ BĚHEM STUDIA MUSÍ ODVĚST 40 PORODŮ A OŠETŘIT STOVKU NOVOROZENCŮ PO PORODU.

Jaké studijní programy byly ty první?

Byl to studijní program Ošetrovatelství s obory Všeobecná sestra a Porodní asistentka, jehož akreditaci jsme získali na konci roku 2001. Teprve pak mohl vzniknout Ústav zdravotnických studií. Jejich příprava byla velice náročná, protože u obou oborů došlo v té době k velkým změnám ve vzdělávání. Hodně jsme spolupracovali s pardubickou nemocnicí. Na ni jsme byli úzce navázáni, bez ní by nevznikl žádný obor. V akreditaci studijních oborů Všeobecná sestra a Porodní asistentka jsme byli průkopníci. Naše obory byly Ministerstvem zdravotnictví ČR zveřejněny jako vzor pro další vzdělavatele. Na to můžeme být pyšní.

Kam jste se za osmnáct let posunuli?

Udělalí jsme si jméno. Studenti mají trvalý zájem u nás studovat, lidé z jiných škol a z praxe nás berou jako důvěryhodnou organizaci, oslovují nás se zájmem o spolupráci, žádostí o názory, členství v odborných společnostech, radách. Mají chuť s námi spolupracovat, protože máme kvalitní obory, odborníky i absolventy. Mnoho absolventů je dnes našimi kolegy, z toho mám velkou radost.

V roce 2019 se Fakulta zdravotnických studií stala ve své kategorii Fakultou roku.

Moc mě to těší. Ty hlasy nám dali studenti a možná i absolventi. Toho si vážím.

Vaše fakulta se věnuje také výzkumu, například excelentní vědecký tým MUDr. Jana Vodičky.

Doktor Vodička působí jako přednosta na Klinice otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku v Pardubické nemocnici. Dlouhodobě se zabývá čichem a má vynikající výsledky. Ale týmů, které dělají výzkum, je víc. Tým kolem děkanky Jany Holé řeší projekt Kompetentní sestra pro 21. století, kolegyně Jana Škvrňáková a kolega Vít Blanař se dlouhodobě věnují vyšetřování sluchu u novorozenců. Dlouhodobě se na fakultě zabýváme kvalitou a bezpečím zdravotní péče, kvalitou života. Máme řadu interních projektů, které jsou sice menší, ale mají významný dopad do praxe. Do výzkumu se mohou zapojit i studenti. Problém je však ten, že u nás je magisterské studium v kombinované formě (dálkově), což komplikuje vědecko-výzkumnou činnost. Studenti pak nemají tolik času a prostoru, aby byli více na fakultě. Obrovská výhoda je naopak v tom, že mají úzké spojení s praxí a mohou z ní i do ní něco přinést.

Snažíte se přinášet na fakultu i zahraniční metody výuky?

Ano, zavádíme atraktivní metody, díky kterým se studenti lépe učí. Kdysi jsem byla v projektu, který byl právě zaměřený na tyto metody, byli jsme i na stáži v Holandsku. Bylo to aktivní, dynamické učení, např. metodou učení založeného na řešení problému. Učilo se po skupinách 4–5 studentů. Museli diskutovat k určitému problému, který si sami nastudovali, byli vedeni k osobní odpovědnosti za výuku. Vyučující je jen usměrňoval, pomáhal jim dosáhnout stanovených cílů. Nestál před plnou posluchárnou a nepřednášel.

Jaké inovativní prvky už využíváte na fakultě?

Důležité je dobře studenty připravit na reálnou praxi. Zavádíme výuku a zkoušení formou simulací, při výuce záchranářů dlouhodobě využíváme tzv. modelové situace – spolupracujeme při nich i s integrovaným záchranářským systémem a studenti řeší třeba i hromadná neštěstí. Studenti nižších ročníků dělají modely těm starším a naopak. Vše se velmi podobá reálné praxi. Mimo chodem hraní rolí je v zahraničí velmi oblíbená forma výuky, dokonce fakulty často spolupracují s herci. Nebo dělají herce zdravotní sestry v důchodu, které mají zkušenosti. Například na 3. lékařské fakultě v Praze mají k dispozici profesionální herečku, která je schopná zahrát i zoufalou matku po smrti svého dítěte.

DŮLEŽITÉ JE SLEDOVAT TRENDY, BÝT V KONTAKTU S LIDMI Z PRAXE. PŘIPRAVOVAT PROGRAMY, KTERÉ BUDOU NEJENOM ATRAKTIVNÍ PRO STUDENTY, ALE TAKÉ SPOLEČENSKY POTŘEBNÉ. MUSÍME UMĚT PODCHYTIT POTŘEBU NOVÝCH OBORŮ, A NEZŮSTÁVAT JEN U TĚCH, KTERÉ MÁME.

Simulačních center je ve světě celá řada. V Norsku jsem viděla kruhovou posluchárnu, po jejímž obvodu je postavené nemocniční oddělení, uprostřed technická místnost, z níž technik nastavuje parametry na simulátorech, a posluchárna. Práce studentů u lůžka je přenášena na obrazovku posluchárny, kde je ostatní mohou sledovat a následně jejich postupy analyzovat a hodnotit spolu s vyučujícími. A student sem může jít cvičit i sám. Tohle by se mi u nás také líbilo.

Na co jste na fakultě pyšná?

Především na lidi, kteří dělají fakultě dobré jméno. Je jedno, jestli to jsou zaměstnanci, studenti nebo absolventi. A pak na průkopnické projekty, které rozvíjíme, například již zmíněné modelové situace nebo supervize, které studentům pomáhají především v sebepoznání a v překonávání bariér. V neposlední řadě na kvalitní vybavení. Máme mnoho moderních cvičných modelů a pomůcek, včetně celotělových simulátorů dospělých i dětí, na kterých můžeme se studenty trénovat řadu reálných situací z praxe. V současné době připravujeme operační sál pro výuku perioperačních sester.

Jakým směrem by se fakulta měla ubírat dál?

Důležité je sledovat trendy, být v kontaktu s lidmi z praxe. Připravovat programy, které budou nejenom atraktivní pro studenty, ale také společensky potřebné. Musíme umět podchytit potřebu nových oborů, a nezůstat jen u těch, které máme. Posílit vědu a posunovat výzkum tím směrem, jakým se posunuje společnost. Více využívat informační technologie, které ve výuce studenty baví. A my akademici? My se musíme naučit komunikovat s nejmladší generací Z a s generacemi, které přijdou po ní. Cesta není snižovat na ně nároky, to nemůžeme, protože zdravotnická profese je opravdu náročná. Můžeme se ale studentům více přiblížit, abychom jim lépe rozuměli.

TEXT: Věra Přibylková/Foto: Adrián Zeiner

Mgr. Eva Hlaváčková, Ph.D. (*1961)

Profesí dětská sestra a pedagožka. Vystudovala Střední zdravotnickou školu v Pardubicích a Pedagogickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci, obor Učitelství pro střední zdravotnické školy. Doktorské studium absolvovala na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice působila 8 let na pozici vedoucí katedry a 4 roky na pozici proděkanky. V současné době je garantkou celoživotního vzdělání. Ve své práci se zaměřuje na psychosociální souvislosti ošetrovatelské péče, kvalitu a bezpečí péče, kvalitu života a historii ošetrovatelství. Jejím největším koníčkem je zahrada, květinové vazby a byliny. Byliny pěstuje, sbírá, suší, nakládá, míchá a rozdává pod značkou Eviny byliny.

Unikátní litomyšlské Portmoneum může za vznik Fakulty restaurování

VYRAZÍTE-LI NA NÁVŠTĚVU LITOMYŠLE, NEJSPÍŠ VÁS TATO PAMÁTKA HNED NA PRVNÍ POHLED NEUPOUTÁ. PORTMONEUM SE TAK TROCHU SCHOVÁVÁ MEZI DOMY A Z ULICE, V NÍŽ STOJÍ, VÁS ANI NENAPADNE, JAKÉ POKLADY UKRÝVÁ. ÚŽASNÉ MÍSTO S GENIEM LOCI, KTERÉ NAVÍC SEHRÁLO DŮLEŽITOU ROLI PŘI ZAKLÁDÁNÍ RESTAURÁTORSKÉ ŠKOLY – DNEŠNÍ FAKULTY RESTAUROVÁNÍ, KTERÁ JE UŽ PATNÁCT LET SOUČÁSTÍ UNIVERZITY PARDUBICE.

V domě dnes sídlí Muzeum Josefa Váchala a jeho interiér je naprosto unikátní, neobyčejný, až fascinující. Původně patřil litomyšlskému bibliofilovi a tiskaři Josefu Portmanovi. Když se seznámil s Josefem Váchalem, malířem, spisovatelem a všestranným umělcem, požádal ho, aby mu vyzdobil stropy a stěny dvou pokojů ve svém domě. Váchal souhlasil a bez váhání se vrhl do práce.

Vznikl extravagantní interiér

Výsledkem byl velmi zajímavý, působivý a především pestrobarevný prostor. Na první pohled nesourodé postavy dáblů, skřetů a duchů se prolínají s klasickými křesťanskými motivy nebo s odkazy na hinduismus a jiné orientální prameny. Jeho vidění světa je natolik specifické, že celá kompozice naprosto pohltní a uchvátí smysly. Má ale svoji logiku vycházející z Váchalových životních postojů a uměleckých názorů.

Postupem času začalo Váchalovo dílo chátrat. Nejvíce ho poznamenal požár, který tu vypukl v 70. letech. O několik let později zasáhl do osudu domu i unikátních maleb nakladatel Ladislav Horáček. Ten ihned po pádu režimu založil nakladatelství Paseka, které pojmenoval po alter

egu Josefa Váchala, postavě knihvazače a nakladatele. Váchalův Krvavý román byl také jednou z prvních knih, které nakladatelství vydalo. Poté, co se rozhodl dům od Národní galerie koupit, začal s jeho záchranou. K práci povolal několik pražských restaurátorů pod vedením Jiřího Látdala a architekta Mikuláše Hulce, kterým se podařilo realizovat nejnáročnější a také nejriskantnější restaurátorský postup – transfer maleb. Museli je nejprve sejmut a opětovně osadit na nové omítky. Zároveň pořídili novou střechu, izolace, zpevnili klenby a objekt rekonstruovali.

Od restaurování ke vzniku školy

V roce 1993 se dům zpřístupnil veřejnosti. Váchalova románová vize se tak stala skutečností – dům byl nazván Portmoneum – a jak si Josef Portman přál, vzniklo v něm malířovo muzeum. Jeho otevření Litomyšl obohatilo o další kulturní perlu. Především však Ladislavu Horáčkovi město vděčí za vznik restaurátorské školy, jejímž zřizovatelem byla právě Nadace Paseka. S týmem restaurátorů se totiž rozhodl zúročit nabyté zkušenosti při opravách Portmonea a založil soukromou školu s tříletým pomaturitním studiem. Dnes má už jeho původní škola akreditované

vysokoškolské vzdělávání a od roku 2005 je jednou ze sedmi fakult Univerzity Pardubice.

O malby v Portmoneu se dodnes stará akademický malíř Jiří Látal, který se na jejich záchraně tehdy podílel a stál rovněž u zrodu školy. **„Za osmnáct litomyšlských roků si jako student, absolvent, pedagog a nakonec i děkan dokážu představit, s čím vším museli naši ‚otcové zakladatelé‘ bojovat,“** říká děkan Fakulty restaurování Radomír Slovík, kterého jeden ze zapojených restaurátorů Jiří Kaše označil za jejich nástupce. Tehdejší sedmička statečných, bohužel bez hlavního iniciátora, ve společném rozhovoru zavzpomínala a hlavně zaznamenala, jak to tehdy všechno v Litomyšli začalo. Začíst se do jejich vzpomínkového rozhovoru můžete v knize Čtvrt století výuky restaurování v Litomyšli, kterou vydala Univerzita Pardubice v roce 2018.

Studenti tu občas vystavují

Dnes je dům nemovitou kulturní památkou a rozhodně stojí za návštěvu. Po smrti Ladislava Horáčka prodali dědicové památku v roce 2016 Pardubickému kraji a je ve správě Regionálního muzea v Litomyšli. V roce 2020 prošel celkovou rekonstrukcí. V podkroví vznikla nová multimediální expozice a ateliér pro občasné dílny pro veřejnost. U příležitosti 20. výročí Portmonea a výuky restaurování ve městě tu také naši studenti-restaurátoři představili svoji tvorbu.

TEXT: Zuzana Paulusová/FOTO: Tomáš Čermák, Regionální muzeum v Litomyšli

Drsnák ze seriálu Ulice

Tomáš Dastlík má titul inženýra ekonomie

MÁ VÝRAZ TVRĎÁKA. A REŽISÉŘI SI HO RÁDI VYBÍRAJÍ DO ROLÍ „ZÁPORÁKŮ“. V REÁLU JE PŘITOM KLIDNÝ A NEKONFLIKTNÍ ČLOVĚK. HRAJE V DIVADLE NA VINOHRADECH A ZNÁMÝ JE I DÍKY TELEVIZNÍMU SERIÁLU ULICE. MÁLOKDO ALE VÍ, ŽE TOMÁŠ DASTLÍK (45) JE ABSOLVENTEM FAKULTY EKONOMICKO-SPRÁVNÍ UNIVERZITY PARDUBICE, KTERÝ SI I DÍKY VZDĚLÁNÍ CELOŽIVOTNĚ HLÍDÁ, ABY NEBYL V MÍNUSU.

Když se během pandemie zavřela divadla, co herce jako první napadlo?

Že jejich práce, na které třeba momentálně pracovali, přijde úplně vniveč.

Jak moc se dotkla krize vás?

Významně. Přestalo se hrát, přestalo se natáčet, co víc k tomu říct.

Lidé v komentářích pod články často napadají umělce, že s příjmy ze seriálů nemohou mít problém s přežitím. Neštve vás to?

Pokud použijete slovo přežít, tak to asi opravdu problém není. Stejně jako dalších 80 procent české populace. Diskutéri ale nejsou vůbec z branže, neví, o čem mluví. Mají informace z bulváru. Přečtou si, že herec vydělá například deset tisíc za den. Ano, ale už nikdo neví, že třeba ty frekventované seriály, o kterých je v bulváru většinou řeč, se točí neuvěřitelnou rychlostí. Že jeden díl, respektive vaši linku, máte natočenou za jeden či dva dny. Tak si to vynásobte. Tady nejde o divadlo, seriál, jakékoliv jiné povolání, jde obecně o finanční gramotnost českého národa.

Myslíte jako herec-ekonom vždy i na horší časy?

Myslím stejně jako plno jiných lidí, alespoň v to doufám. Proto jsme teď přežili. Ale pokud se situace okopíruje na-prosto přesně i na podzim nebo v zimě, může to být pro mnohé, i přes myšlení na horší časy, likvidační.

Jste spořivý typ?

Ano, jsem, možná někdy až příliš. Stále se teprve učím nahlížet na peníze i tak, že mají přinášet radost a nejenom uspokojení základních potřeb. Naštěstí jsme na kasu doma dva.

Za co by měl člověk utrácet?

Za to, na co relevantně má.

Vzdělání? Zážitky? Bydlení? Děti?

Myslím, že jste to vystihla naprosto přesně. Napsala jste všechny atributy.

Sledujete finanční trhy?

Nesleduji. Toto je tak dynamická sféra, že se musíte vzdělávat denně, abyste měli relevantní informace. Celoživotně si ale hlídám, abych nebyl v mínusu.

Po studiích na Univerzitě Pardubice jste úspěšně ukončil i brněnskou JAMU. Kde byla vaše první herecká štače?

V Divadle Petra Bezruče v Ostravě. Měl jsem hned po škole asi pět nabídek, byl to takový luxus. Běžná praxe je, že se absolventi klepou, aby se vůbec někde upíchl, natož aby si mohli vybírat. Na to, jaká jsme malá země, tak zde každý rok absolvuje snad 100 studentů herectví, což je vražedné. Minimálně půlka z nich se už nikdy k herectví nedostane. Herci ostravského divadla Petra Bezruče (i divadlo samotné) byli v té době ověnčeni různými divadelními cenami, nebylo co řešit.

HRÁL JSEM NAŠTĚSTÍ PAPEŽE JANA XXIII., A TO BYLA HISTORICKY PĚKNÁ... PROSTĚ ŽÁDNÁ Kladná Postava. BYL NAPOJENÝ NA PIRÁTY A LOUPEŽNÉ BANDY. TEN MĚL S TEOLOGÍ PRAMÁLO SPOLEČNÉHO. ALE MUSEL JSEM SE NAPŘÍKLAD NAUČIT PSÁT INKOUSTEM A HUSÍM BRKEM STAROVĚKÉ PÍSMO, TO UŽ NEBYLA ŽÁDNÁ SRANDA.

Působíte v Divadle na Vinohradech. V čem teď hrajete?

V Českém románu, kde mám roli doktora Steinbacha. Premiéra měla být už v březnu, ale týden před ní začala karanténa. Nakonec měla premiéru až v září.

Hostujete ještě v divadle Ungelt?

V divadle Ungelt jsem hostoval ve hře Smrt a dívka v režii Jiřího Svobody, se kterým teď na podzim budu točit televizní film Vražedné stíny.

Prozradíte, co to bude za film?

Bude to dvoudílný kriminální film pro Českou televizi s názvem Vražedné stíny. A tentokrát budu stát na straně zákona jako jeden z vyšetřovatelů.

V roce 2013 jste byl nominován na Cenu Thálie a Cenu Alfréda Radoka. Za jaký výkon to bylo?

Byla to hlavní role Heatcliffa ve hře Na větrné hůrce podle románu Emilly Brontëové, v režii Jana Mikuláška.

Jedna z vašich velkých a zřejmě také náročných rolí byl papež ve filmu Jan Hus. Musel jste proniknout do světa teologie?

Nikoliv. Já hrál naštěstí papeže Jana XXIII., a to byla historicky pěkná... prostě žádná kladná postava. Byl napojený na piráty a loupežné bandy. Ten měl s teologií pramálo společného. Ale musel jsem se například naučit psát inkoustem a husím brkem starověké písmo, to už nebyla žádná sranda. Měl jsem na to učitelku. Shodou okolností to byl opět Jiří Svoboda, kdo seděl v režiséřském křesle. S ním se mi spolupracuje velice dobře. Film byl dobový, měl jsem zážitky s drahými kostýmy, jízdou na koni, s lázní v kádi. Moc mě to bavilo.

Musím se zeptat na seriál Ulice. Občas prý vaše seriálová postava (Martin Malěř) pustí do dialogu něco, co patří rodině a kamarádům. Poslal jste nějaký vzkaz do Pardubic?

Ano, dělám to neustále, zasvěcení vědí. Naposledy jsem použil příjmení mé lásky ze základní školy. I letitý kamarád Marek Bleha, který se mnou studoval na Fakultě ekonomicko-správní, už v seriálu vystupoval (smích).

Máte řadu zálib a koníčků. Dokážete sedět u řeky a chytat ryby, a pak si prý klidně stoupnete do „klece“ jako zápasník MMA. Fakt se ty fáze klidu a neklidu u vás tak střídají?

Neřekl bych, že jsem klidný, ale jsem nekonfliktní člověk. Rybaření miluju, o „kleci“ nic nevím. Pokud o mně nějaký „časopis“ kdy napsal, že jsem se pral v kleci, není to pravda. Dělal jsem pouze judo a trochu karate.

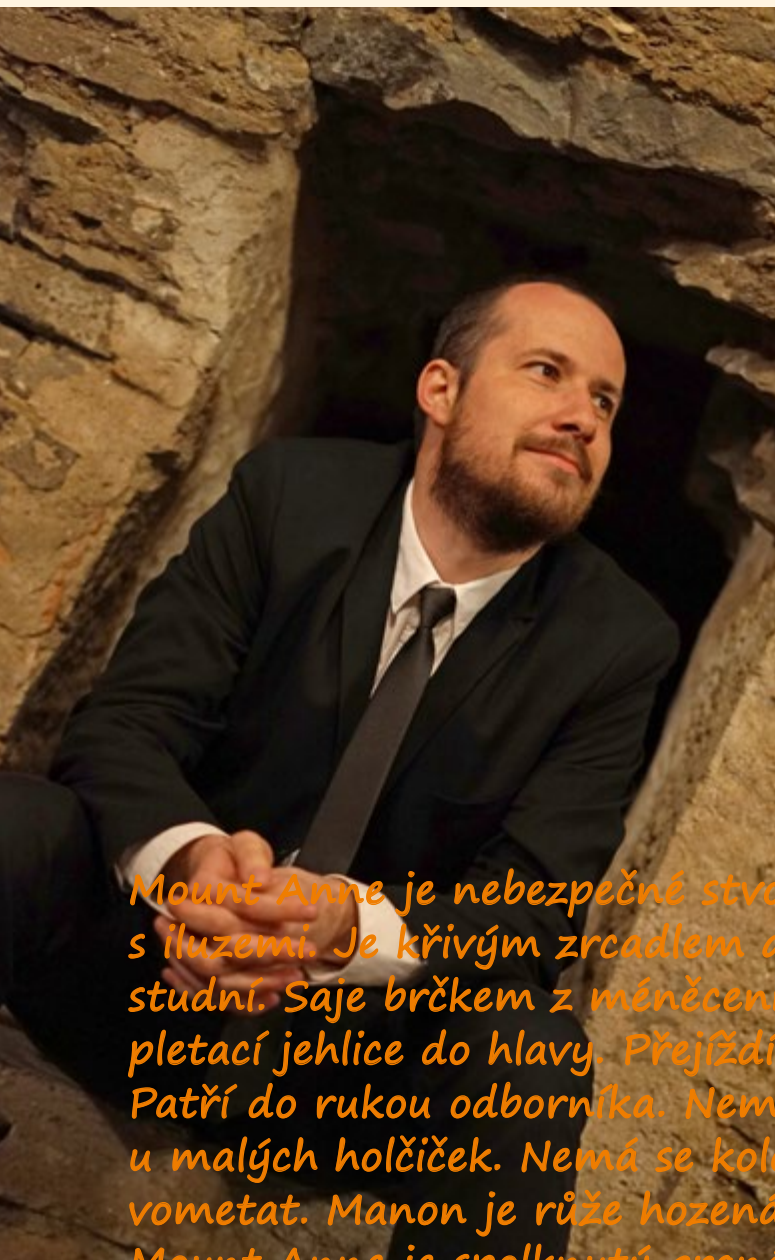
Za kým nebo za čím se vracíte do Pardubic?

Za rodinou. Za tátou, sestrou Sašou, za oběma babičkami. Moje maminka bohužel zemřela v roce 2007 na rakovinu. Ale mám druhou mamku Mílu, bohužel dnes už bývalou přítelkyni mého tatíka, a s ní i další dvě sestry. Prostě jsem si je sám pro sebe adoptoval a beru je jako svoji velkou rodinu. Rodné město miluji. Mám zde plno přátel a známých, a kdybych nepracoval v Praze, bydlel bych tu hned. A ještě jedna věc, za kterou se do Pardubic vracím. Je chata u starého Labe, kde jsem strávil dětství. Hodiny a hodiny jen na rybách.

Malej NY a Mount Anne mezi nejlepšími knihami

DVA ZE TŘÍ AUTORŮ NOMINOVANÝCH LETOS NA PRESTIŽNÍ CENU JIŘÍHO ORTENA JSOU PŘÍMO SPOJENI S UNIVERZITOU PARDUBICE. ABSOLVENTI FAKULTY FILOZOFICKÉ LADISLAV SLEZÁK S BÁSNÍ V PRÓZE MOUNT ANNE A PŘEMYSL KREJČÍK SE SVOJÍ HIPHOPOVOU DETEKTIVKOU MALEJ NY. PŘESTOŽE SVÉ NOMINACE NAKONEC NEPROMĚNILI, JE TO PRO NĚ VELKÝ ÚSPĚCH. SOUTĚŽ TOTIŽ UPOZORNILA NA JEJICH DÍLO.

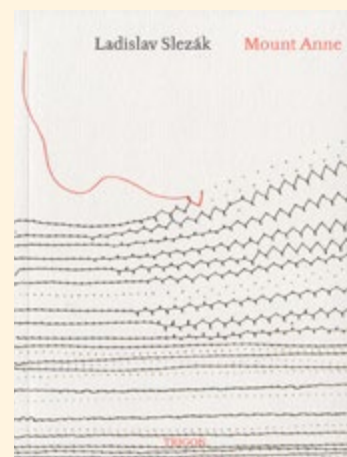
Mount Anne je nebezpečné stvoření. Hraje si s iluzemi. Je křivým zrcadlem a nekonečnou studní. Saje brčkem z méněcennosti. Vráží pletací jehlice do hlavy. Přejíždí kůži šmirglem. Patří do rukou odborníka. Nemá co dělat u malých holčiček. Nemá se kolem nich co vometat. Manon je růže hozená do kostela. Mount Anne je spolknutý granát. Mount Anne žije ve stínech. Vidět je, až když je příliš pozdě. Dýchá v každé manipulaci, v každém posměšku. Tolik touží po pozornosti. Mount Anne je nepřítel, který dostal zbraň. Je jedna a je jich nespočet. Přenáší se slovem a obrazem. Vchází očima, ušima i ústy. Zůstává v hlavě. Staví si tam sídlo.

Být v nominaci na významnou literární cenu považuje i Ladislav Slezák za zviditelnění se nejen ve spisovatelské branži. „Cenu Jiřího Ortена sleduji každý rok, nominace na ni pak obecně беру jako upozornění na kvalitní literární díla, bez ohledu na to, které potom vyhraje,“ říká autor díla Mount Anne, který přiznává, že kniha původně vůbec nevznikala s ambicí vydání. Měl to být jen takový osobní básnický pojetý příběh.

„Při psaní jsem se tak cítil svobodně a klidně. Nad ničím jsem nepřemýšlel a prostě psal. Za dva týdny bylo hotovo. Poté jsem text ukázal třem kamarádům a na základě jejich připomínky upravil. Nikdy jsem nenapsal nic tak rychle a nikdy jsem se ve psaní tak neotevřel,“ popisuje Ladislav Slezák.

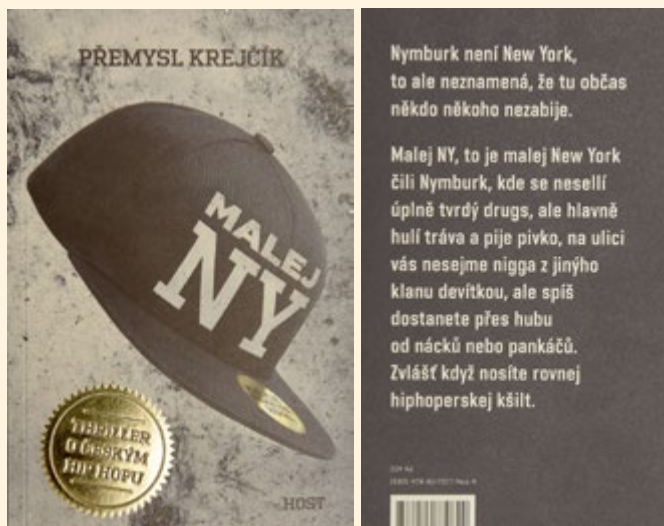
Ladislav Slezák (*1990)

Vystudoval na Univerzitě Pardubice magisterský obor Kulturní dějiny, modul Dějiny literární kultury. V současné době je učitelem na střední škole. Zabývá se výchovou, vzděláváním a didaktikou humanitních oborů. Debutoval rozsáhlou básnickou skladbou Noc s klaunem (2013). Následovala sbírka veršů s názvem Monotónně znějící samoty (2015) a skladba Hořký letopočet (2017). Publikoval v časopisech Host, Dobrá adresa, Tahy, Partonyma, Plž a dalších. Vydal báseň v próze Mount Anne (2019), za níž byl nominován na Cenu Jiřího Ortена.

„Už sama nominace byla pro mě velká pocta a úspěch, ve který jsem nevěřil, ačkoli tajně doufal. Zároveň je to samozřejmě příležitost, aby se moje kniha dostala k víc lidem, což je na tom nejspíš to nejdůležitější,“ říká mladý autor Přemysl Krejčík. Dokonce se přiznává k tomu, že kritiky svého díla sledoval pořád a možná až příliš. Přemysl Krejčík píše o hiphopové komunitě autentickým vhladem a autentickým jazykem. **„V době, o níž píšu, jsem byl součástí té rapové generace, co se ještě pohybovala na pomezí undergroundu a mainstreamu. Kdyby nic jiného, tímhle je ten román originální. Zevnitř zachycuje krátké období, které mělo svůj nenapodobitelný ksicht,“** říká současný doktorand Fakulty filozofické Univerzity Pardubice.

Přemysl Krejčík (*1991)

Vystudoval obor Historicko-literární studia a navazující obor Kulturní dějiny, modul Dějiny literární kultury na Fakultě filozofické Univerzity Pardubice. Nyní působí na Univerzitě Pardubice jako doktorand oboru Historie. Je autorem básnických sbírek Křehké nepřenášet (2015) a Asfaltové plameňák (2017), souboru sci-fi povídek Kybersex (2016), románu Univerzální katalog zoufalců (2016). Napsal monografii Zatmění po utopickém večírku: Sonda do české dystopické prózy 80. let 20. století (2019). Je také jedním z autorů kolektivního krimi románu Šest nevinných (2015), který vznikl během veřejného nepřetržitého psaní, trvajícího 72 hodin. Za hiphopovou detektivku Malej NY byl nominován na Cenu Jiřího Ortena.

Cena Jiřího Ortena

Literární ocenění pro autora prozaického či poetického díla napsaného v českém jazyce. Autorovi nesmí být v den dokončení díla víc než třicet let. Cenu od roku 1987 udělovalo nakladatelství Mladá fronta, nyní ji společně udělují Svaz českých knihkupců a nakladatelů a Magistrát hl. m. Prahy. Vítěz získává finanční odměnu 50 tisíc korun. Nositeli ocenění jsou například Michal Viewegh, Jaroslav Rudiš, Jan Těsnohlídek nebo spisovatelka Petra Hůlová.

TEXT: Věra Přibyllová/FOTO: Adrián Zeiner/Zuzana Martínková

Po stopách chemie v umění

PARDUBICE A CHEMIE K SOBĚ NEODMYSLITELNĚ PATŘÍ. BYLA TO PRÁVĚ CHEMIE, KTERÁ STÁLA U VZNIKU VYSOKÉ ŠKOLY V PARDUBICÍCH A SVÉ STOPY NECHALA PO CELÉM MĚSTĚ. A TAK TU ČASTO NARAZÍTE NA UMĚNÍ, KTERÉ SE S NÍ POJÍ. DÍLA SE STALA SOUČÁSTÍ VÝZDOBY BUDOV NEBO DOTVÁŘELA VZHLED PARKŮ ČI NÁMĚSTÍ.

Chemie se zhmotnila v soše Chemika od Luboše Moravce z počátku 70. let 20. století. Sedící cínová postava drží v ruce model atomu a ve spodní části ji v měkkém materiálu raznicemi dekorují abstraktní struktury. Ty upomínají na chemický průmysl a doplňují je i ryté chemické vzorce. Ještě letos najde tato socha své nové místo u Fakulty chemicko-technologické.

Motto: Chemickému průmyslu

Na nároží Sukovy třídy a Pernerovy ulice můžete, ale neměli byste, minout na domě čp. 1549 kamenné sousoší se třemi postavami. Vytvořil ho Miloslav Baše v 50. letech 20. století. Představuje nejspíše studenty – mladý muž v čele drží kružidlo a rozvinutý plán, chlapec po jeho pravici má v ruce pravítko a dívka po levici zápisník, do kterého vpisuje poznámky. Na podstavci má nápis „Chemickému průmyslu“.

Ze stejného období a v umělecké doktríně socialistického realismu pocházejí i tři reliéfy akcentující chemii jako důležitý obor. Na první z nich narazíme, když se přesuneme k budově ubytovny mládeže v Rožkové ulici čp. 2432. Nad jejím vchodem se tyčí kompozice vytvořená na téma práce v chemickém průmyslu. Je ale bohužel nesignovaná a nedatovaná.

Chemická domovní znamení

Aloisie Viškovská a Dušan Kříčka vytvořili v roce 1959 domovní znamení pro obytný dům čp. 2421 v Palackého ulici. Jeho tématem je opět chemický průmysl. V reliéfu se kombinuje ozubené kolo, převod, dva neidentifikovatelné

chemické předměty s křivulí. Stejní autoři se podíleli na celém souboru domovních znamení pro Palackého třídu. V reliéfu Věda opět akcentovali chemii ve shluku předmětů Petriho miskou, mikroskopem a zkumavkou. Umělecká díla dokreslující architekturu vznikala i pro samotnou pardubickou Vysokou školu chemicko-technologickou. V roce 1964 její budovu doplnila čtyři dekorativní schodišťová okna, která vytvořili sochaři Jiří Papin a Hugo Demaritini. Následně si škola objednala také dva typograficky zpracované nápisy, které v roce 1974 dodali Jiří Lacina a Jaroslav Bursík.

Za Atomy i do Hradce Králové

Svébytného „předskokana“ v oblasti monumentálních realizací lze najít i na schodišti bývalé správní budovy továrny na výbušniny v Semtíně, dnes firmy Synthesia. Mozaika z roku 1933 vznikla podle kartonu Cyrila Boudy a vysázela ji česká mozaikářka Marie Foersterová. Zobrazuje patronku sv. Barboru, kterou po obou stranách doplňují motivy z vojenského a chemického prostředí.

A dojedeme-li do nedalekého Hradce Králové, i tady narazíme na jedno „chemické“ dílo. Jsou to Atomy (Molekula) od Jiřího Dostála z roku 1976. Najdeme je v kampusu mezi tehdejší Farmaceutickou fakultou a Vojenským lékařským ústavem v ulici Akademika Heyrovského.

TEXT: Ve spolupráci s Fakultou restaurování Zuzana Paulusová/FOTO: Archiv

Obnovováním uměleckých děl a památek, výzkumem jejich stavu nebo druhů poškození se zabývá naše Fakulta restaurování. V minulých letech naši vědci dokumentovali plošně v rámci České republiky vybraná díla ve dvou vědeckých projektech a ve spolupráci s Ústavem chemické technologie restaurování památek. Výsledkem jsou odborné mapy sledující umělecká díla 20. století – první se specializuje na mozaiky (<https://ceskemozaiiky.cz/filtrovani>) a druhá obecně na poválečné umění ve veřejném prostoru (<https://sochyamesta.cz/zaznamy>). Vzniklé databáze dokumentují tisíce uměleckých děl, které lze posuzovat z různých hledisek a v různých vztazích. Dá se v nich vyhledávat podle autorů, lokalit, datace vzniku, materiálů nebo tematicky.

1

2

3

4

- 1) Socha Chemika;
 2) Kamenné sousoší na nároží Sukovy třídy a Pernerovy ulice;
 3) Tři domovní znamení v Palackého ulici
 4) Atomy v Hradci Králové

Nebýt chemie, možná bychom se dohromady nedali

PATRIK S KATKOU STRÁVILI NA FAKULTĚ CHEMICKO-TECHNOLOGICKÉ UŽ KUS ŽIVOTA. DÁ SE ŘÍCI, ŽE JE DOKONCE SVEDLA DOHROMADY. STEJNĚ JAKO DESÍTKY A STOVKY DALŠÍCH, KTERÍ SE NA ŠKOLE ZA 70 LET JEJÍ HISTORIE POTKALI A ZAMILOVALI. JEJICH PŘÍBĚH SE ZAČAL PSÁT V DOBĚ, KDY TU OBA NASTOUPILI KE STUDIU. DOKÁZALI, ŽE JSOU SCHOPNÍ, MAJÍ NÁPADY A FAKULTĚ I UNIVERZITĚ DĚLAJÍ DOBRÉ JMÉNO. BÁTAT A PŘEDÁVAT POZNATKY DÁL JE TOTIŽ BAVÍ.

„Chodíme spolu osm let, což je vlastně i doba našeho společného studia a působení na univerzitě. Seznámili jsme se ale ještě dřív, na vědeckých soutěžích pro středoškolačky,“ začíná povídání Patrik Čermák, čerstvý odborný asistent na Ústavu aplikované fyziky a matematiky Fakulty chemicko-technologické. Za to, že jsou s Katkou dneska spolu, a to nejen v životě, ale i v práci, může vlastně chemie. Nebýt Patrikova studia na Fakultě chemicko-technologické, možná by k sobě cestu ani nenašli. Katka totiž nejdřív studovala fyziku v Brně.

Osudová Fakulta chemicko-technologická

Tam ale nebyla moc spokojená a přemýšlela o změně. Na gymnáziu jí bavily všechny přírodní vědy včetně chemie, a tak se rozhodla jít právě do ní. „**Studium chemie na Univerzitě Pardubice má dobré renomé. Pocházím od Litomyše, což je do Pardubic kousek. Navíc jsem od Patrika, který tu již studoval, dostala velmi kladné referen- ce, a tak jsem přesídlila z Brna do Pardubic,**“ pokračuje ve vyprávění Katka, studentka doktorského studia, která momentálně pracuje na své disertační práci a chystá se na její obhajobu. „**Když mi Káťa řekla, že nastupuje do Pardubic, už nebylo co řešit. Nevím, nevím, jestli by sem šla, kdybych tady nebyl,**“ vtipkuje Patrik.

Oba vystudovali Anorganické materiály a Materiálové inženýrství. Jelikož byl každý v jiném ročníku, tak se za celou dobu studia potkali na jediném předmětu. Bylo to Vyšetřování havárií a řízení bezpečnosti, kde všechny přítomné pobavili, když pro ukončení předmětu zpracovali nezávisle na sobě velmi vtipně a nápaditě analýzu jejich společné autonehody. Už tehdy se ukázalo, že hýří nápady a spolupráce jim svědčí.

Začalo to vědeckou kavárnou

Byli to totiž oni, kdo do Pardubic přinesli model vědecké kavárny, kterou poprvé otevřeli v roce 2012. „**Když jsme chtěli zajít na nějakou zajímavou odbornou přednášku, tak jsme většinou museli jet do Prahy nebo do Brna. V Pardubicích se moc takových akcí nekonalo. Velmi se nám líbil nápad vědeckých večerů ve známém prostředí se stejnými moderátory. Kde se střídají hosté ze všech možných oblastí a kde se lidé mohou obohatit o znalosti z různých směrů v neformálním prostředí a uvolněné atmosféře. A tak jsme začali spolupracovat se Science Café. Po čase jsme se osamostatnili a udělali Kavárnu Universitas,**“ vysvětluje začátky Kavárny Katka. Jejich společným dílem je i studentská konference pro mladé talenty ze středních škol Vědění mladým, která se koná tradičně na podzim. „**Chtěl jsem udělat konferenci pro studenty z různých oborů. Mým cílem bylo, aby to byla reprezentativní akce s atmosférou opravdové vědecké konference. Proto se koná v Aule Arnošta z Pardubic a účastní se jí nejen přednášející studenti, ale také před- sedající z řad akademiků a pozorovatelé z mnoha střed- ních škol z celé republiky. Nakonec se to podařilo a má to velký úspěch,**“ popisuje pyšně Patrik, který měl s vědec- kými soutěžemi sám velké zkušenosti. „**Čeho si ceníme asi nejvíc, je, že spousta studentů, kteří na konferenci přišli v roli pozorovatelů, se inspirovala a navázala spolupráci s odborníky. Jeden tento příběh dokonce vyústil v ocenění Česká hlavička. Moc nás těší, že se ukázalo, že tato konfe- rence má opravdu smysl.**“

Pracují spolu. V laborce i v kanclu

Dnes už se o oba projekty nestarají, předali je svým ná- stupcům. Chtěli, aby zůstaly ve studentských rukách, a na- víc se jim poslední dobou na ně nedostávalo tolik času. Před třemi lety se přestěhovali ke svému školiteli profesoru Drašarovi na Ústav aplikované fyziky a matematiky. To s sebou přineslo nové úkoly a dokonce společnou kance- lář. „**Stěhování do společné kanceláře jsem se trochu bál. Přece jenom jsme spolu už bydleli, a navíc Káťa pořád mluví. Ale nakonec je to moc fajn. Ráno hned po příchodu si v kanceláři společně vychutnáme šálek dobrého čaje,**“ dodává Patrik. A pak se vrhají na práci.

Tráví spolu hodně času, ale na nervy si nelezou, právě naopak. Skvěle se doplňují. „**Káťa je taková přímá a má to v hlavě srovnané, dokáže mě usměrnit a uzemnit, protože někdy mívám přemrštěné nápady,**“ pochvaluje si Patrik. „**Já mám zase ráda plánování, sepisuju si sezna- my a s chutí odškrťávám hotové. Patrik mi do toho vnáší přiměřenou dávku chaosu,**“ říká Katka. Rádi si vzájemně pomáhají a kromě kanceláře spolu pracují i v laborato- řích. Jejich práce je naplňuje a baví z mnoha důvodů. „**Je to hodně kreativní činnost. Není to žádná rutina. Pokaždé člověk najde nové téma, dojde k novým objevům. Je tu spousta cest, kterými se dá jít, čemu se věnovat,**“ povídá nadšeně Katka.

Spokojení v práci i v životě

Na Fakultě chemicko-technologické jsou oba spokojení. Patrik se nedávno zařadil mezi právoplatné zaměstnance fakulty a dostal na starosti laboratoře z fyziky. Zvelebuje je a v tom se doslova našel. „**Kromě správy laboratoří je také samozřejmě vyučuji. V letním semestru jsem měl na starosti zhruba 50 studentů, se kterými jsem se snažil v poněkud komplikované době a během nestandardního průběhu semestru zůstat v co největším kontaktu,**“ vysvět- luje Patrik, který studenty učí moc rád. Mimo to se věnuje i vědě. „**Momentálně spolupracuji na dvou projektech. Jeden se týká našeho ‚evergreenu‘ selenidu bismutitého a druhý sulfidu cínatého, což jsou polovodiče zajímavé hned z několika důvodů,**“ popisuje svou náplň Patrik. Katka studenty zatím neučí, dochází ale do laboratoří z fyziky jako asistent. A hlavně píše svou disertační práci, v níž zkoumá termoelektrický materiál selenid cínatý. Na fakultě by ráda zůstala i po jejím obhájení. Oba právě stojí na prahu své kariéry a vyhlíží další spo- lečné projekty. Jeden velký mají zrovna za sebou. Po osmi letech známosti, společných studií a práce se letos v čer- nu vzali a zařadili se tak k „univerzitním“ manželstvím. Při tomto svém zatím posledním projektu navíc zúročili organizační zkušenosti, které během studií a přípravy vel- kého počtu akcí nasbírali. Jejich život je zkrátka chemie! A neskutečně si to užívají.

Kateřina Čermák Šraitrová a Patrik Čermák, dvojice bývalých studentů, která k Fakultě chemicko-techno- logické neodmyslitelně patří. Studium je natolik bavilo, že vymysleli a realizovali i své vlastní projekty. Společně uspořádali 60 večerů Kavárny Universitas a zorganizovali 6 ročníků oblíbené studentské konference Vědění mladým. Za své úspěšné projekty, nápaditou práci a po- popularizaci vědy jim rektor univerzity profesor Jiří Málek udělil v roce 2018 i Cenu rektora. K chemii si časem oba přibrali i další obor. Patrik vystudoval ještě filosofii na Fakultě filozofické, k níž ho to vždy táhlo. Katka k tomu všemu stihá studovat ještě pardubickou konzervatoř se zaměřením na hru na příčnou flétnu, kterou dokončí v příštím roce.

TEXT: Zuzana Paulusová/FOTO: Milan Reinberk

Počátky vysokoškolského sportu v Pardubicích

V roce 1955 se začalo sportovat na Vysoké škole chemicko-technologické, studenti se věnovali zejména lehké atletice. V roce 1960 vznikla tělovýchovná jednota TJ Slavia VŠCHT Pardubice, která se zaměřila na vodní turistiku, vodní slalom, lední hokej, lyžování a turistiku, volejbal a šachy. V 60. a 70. letech byli sportovci z oddílů vodních sportů úspěšní a získali několik akademických titulů ve vodním slalomu. Vysokoškolský oddíl byl průkopníkem vodního lyžování ve východních Čechách. Od 60. let hokejisté pravidelně sbírali medaile ve vysokoškolských soutěžích.

1970

70. léta 20. století

60. léta 20. století

Akademické lyže

Na Pradědu se uskutečnilo akademické mistrovství ČSR ve sjezdových disciplínách. Mezi nejúspěšnější patřil student 4. ročníku Vysoké školy chemicko-technologické v Pardubicích Jiří Kornfeld, který vyhrál dvojkombinaci. Ve slalomu byl třetí a v obřím slalomu obsadil čtvrté místo.

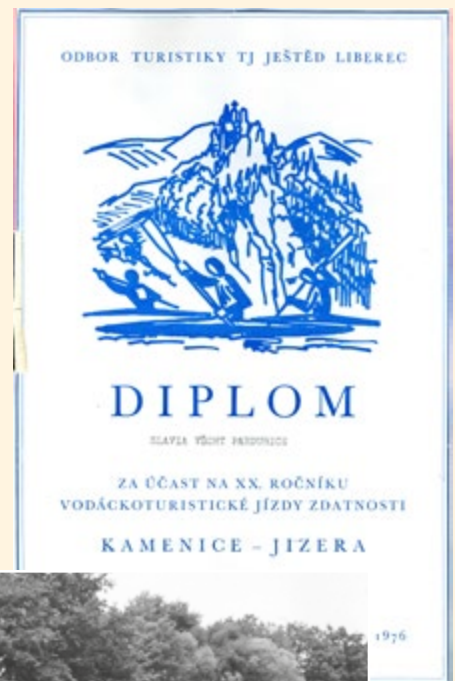
24.12.1970

GAUDEAMUS IGITUR!

70. léta 20. století

1976

70. léta 20. století

POCHOZE 6.6.78
**SEDM MEDAILÍ
 LENCE CHURÁČKOVÉ**
 Nejúspěšnější plavkyní akademického mistrovství ČSR v Blansku se stala posluchačka II. ročníku VŠCHT Pardubice Lenka Churáčková. Celkem získala sedm medailí, z toho pět zlatých (100 m v. zp. 1:07,0, 100 m motýlek 1:14,6, 200 m v. zp. 2:29,2, 200 m pol. závod 2:45,0 a ve štafetě VŠE Praha 4 X 100 m pol. 5:23,8), jednu stříbrnou (200 m znak 2:49,4) a jednu bronzovou (100 m znak 1:18,6 min.).
 Na celkovém velmi úspěšném vystoupení plavců VŠCHT se dále podíleli Srba, Kadíč, Svanda, Medek, Guzman a Růčeková. (zk)

VYSOKÁ ŠKOLA
 CHEMICKOTECHNICKÁ
 V PARDUBICÍCH
 PŘED
 Z POKROKŮ PŘEDCÍ
**AKADEMICKÉ
 MISTROVSTVÍ**

**ČSR
 V BADMINTONU**
 14. - 15. DUBNA 1984

Prvenství VŠCHT
 Na pardubickém zimním stadionu se hrál 14. ročník hokejového turnaje vysokoškoláků z ČSR na počest Mezinárodního dne studentstva. Prvenství obhájilo a pohár, věnovaný rektorem VŠCHT Pardubice prof. Ing. dr. Klíčkou získali hokejisté z pořádající školy. Také všechny ceny pro nejlepší hráče zůstávají v Pardubicích. Nejlepším hráčem byl vyhlášen Ivan Šenk, nejlepším obráncem Petr Boček a útočníkem Zdeněk Kincel. Na druhém místě skončila favorizovaná Vysoká škola báňská a bronz patřil lékařské fakultě UK Hradec Králové. V rámci letošních oslav Mezinárodního dne studentstva proběhla celá řada soutěží v dalších disciplínách – přespolním běhu, košíkové, odbíjené, malé kopané, atd.
RUĐA BOČEK, dopisovatel

Ženský hokejový tým

Sport na Univerzitě Pardubice dnes

Katedra tělovýchovy a sportu organizuje ročně více než 30 sportovních akcí, pořádá sportovní kurzy – kurz lyžování, kurz potápění a zimní kurz pro obor Zdravotnický záchranář, kurzy cvičení pro zájemce o Univerzitu třetího věku a sportovní přípravku pro děti. Každoročně organizuje soutěž Standarta rektora (od r. 1958), kdy mezi sebou bojují jednotlivé fakulty v mnoha sportech. Vítěz získává pohár rektora. Při Univerzitním sportovním klubu jsou tyto sportovní oddíly: aerobik, badminton, basketbal, florbal, futsal, indoor cycling, kanoistika, stolní tenis, tenis, veslování, volejbal. K úspěšným sportovním kolektivům patří veslařský tým, například v roce 2019 přivezl medaile z Českých akademických her. V roce 2019 získali sportovci na Akademickém mistrovství ČR stříbrnou medaili v požárním sportu (disciplína požární útok) a skončili na 4. místě v ženské štafetě na 4x100 m překážek. V září 2020 vstoupil nově vzniklý univerzitní hokejový tým Riders do Univerzitní ligy ledního hokeje.

**SPECIÁLNÍ
KOLEKCE OBLEČENÍ**

**KLIKNI NA
ESHOP.UPCE.CZ**

SINCE 1950